

KARSZT- és
BARLANGKUTATÁSI
TÁJÉKOZTATÓ

KIADJA

A

MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT

1960

április

KARSZT-ÉS BARLANGKUTATÁSI TÁJÉKOZTATÓ

Budapest

1960 ápr.

*Kiadja a
Magyar Karszt-és Barlangkutató
Társulat.*

A kiadvány sokszorosítását
a Művelődésügyi Minisztérium Kiadói Főigazgatósága
1.595/1960. szám alatt engedélyezte.

Szerkesztő:

B a l á z s D é n e s

Felelős kiadó:

Dr. H e g e d ű s G y u l a

Lektorok:

Neppel Ferenc és Hazslinszky Tamás

A kiadvány rajzait és feliratait a Várostervezési és Barlang-
kutató Csoportja készítette.

A sokszorosítást végezte az Élelmezésügyi Minisztérium
Terményforgalmi Igazgatóságának
házinyomdája.

Budapest, 1960. április hó.

Készült 450 példányban.

TIZENÖT ÉV ...

Tizenöt éve, hogy a Szovjetunió dicső hadseregének győzelmes harcai eredményeképpen hazánk felszabadult. Az ország népe és vezetői előtt óriási feladat állott: romokból újjáépíteni az országot és újjászervezni a társadalmat. Az adott helyzet valóban történelmi volt: a régi társadalom és az ország-lás rendje rombadólt, lehetőség nyílt arra, hogy országunk és társadalmunk új fejlődési irányba lendüljön. Az út a szocializmus útja volt és népünk erre lépett rá. Társadalmunk teljesen átalakult. Megalakult a Magyar Népköztársaság, melynek népe a munkásság, parasztság és a haladó értelmiség összefogásával építi a szocializmust.

Az újjáépítésben részben saját erőink összpontosításával, részben pedig a Szovjetunió és a baráti államok segítségével nagy sikereket értünk el. Ezek mindenki előtt ismeretesek. A tudomány szektorában a természettudományos kutatókra is új világ kezdődött. Átszervezték a tudományos egyesületeket, helyreállították az egyetemi, műszaki egyetemi és egyébjellegű kutatóintézeteket, sok újat létesítettek. Megindult a tervszerű kutatás, amelyet végső fokon a Magyar Tudományos Akadémia irányít, támogat és ellenőriz. A kutatási munkából immár a munkás-paraszt származású új értelmiség is teljes mértékben kiveszi részét. Tudományos irodalmi termelésünk óriási arányokat öltött, melynek bizonyítéka a tömegtelen könyv, folyóirat és egyéb kiadvány, amelyről azelőtt álmodni sem mertünk. Tudományunknak külföldön is komoly súlya van.

Az újjáépítésben és az újstílusú kutatómunkában a mi szűkebb körünk, a barlang- és karsztkutatók is kivették ré-

szület. A barlangkutatás teljesen tudományos alagra helyeződött. Évszázadunk legnagyobb barlangfelfedezései erre az időszakra esnek. A régi Barlangtani Társaság megszűnése után közösségünk, mint szakosztály működött a Magyar Földtani Társulat, majd a Magyar Földrajzi Társaság kebelében, hogy azután mint a Hidrológiai Társaság bizottsága éljen tovább. Ebből alakultunk a közelmúltban önálló társasággá, amelyet államunk jelentékeny anyagi támogatásban részesít. Megindult a "Tájékoztató" és meg fog jelenni évkönyvünk is. Tudományunk fejlődésére kétségtelenül serkentőleg fog hatni az, hogy két új kutató intézmény létesült. Az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem Jósvafőn "Karszt- és barlangkutató Állomást", az Eötvös Loránd Tudományegyetem pedig a Baradlában "Barlangbiológiai Laboratoriumot" épített. A feltáró kutatás lendületesen folyik.

Mindezen lehetőségek megteremtéséért a magyar barlangkutatók köszönetet mondanak az illetékes szerveknek. Azon leszünk, hogy karszt- és barlangkutató munkánkkal hasznára legyünk népgazdaságunknak, tudományos eredményeinkkel pedig e tudományszak nemzetközi fórumán is méltó helyet vívjunk ki magunknak.

Budapest, 1960. április 4.

Dr. Dudich Endre
elnök

Glinka F.N. 1806. évi leirása

az Aggteleki-barlangról

Glinka Fjodor Nikolájevics, a dicsőemlékü orosz dekabrista forradalom egyik szervezője, a szovjet irodalomtörténet által is rendkívül nagy becsben tartott orosz költő, a napoleoni háborúk éveiben beutazta Magyarországot egy részét is.

Magyarországi élményeit 1815-ben megjelent utijegyzetei rögzítik. 1/ Utijegyzetei költőien szép emlékei a magyar-orosz kapcsolatoknak; szerzőjükben hazánk egyik legfestőibb és legbarátibb leíróját kell tisztelnünk. Ezek magyar fordításban mind a mai napig nem láttak napvilágot, de nagyobb részletei még ezekben e sorok írójának gondozásában nálunk is megjelennek. Mellőzzük most a kiváló költő és író méltatását és ragadjuk ki a magyar barlangkutató legközelebből érdeklő fejezetet: az Aggteleki-barlang festőien szép, a természettudományok iránt fegékony költő tollához méltó leírását.

.000.

A fáklyák világa éppen, hogy csak némileg szétoszlatta a sűrű sötétséget és szemünk előtt egyszerre csak ujszerű, fenéges és ugyanakkor félelmetes kép tárult fel; hatalmas tömbök függtek felettünk, szinte azzal fenyegetve, hogy nyomban reánkzuhanának. De a kíváncsiság urrá lett a félelmen és folytattuk utunkat. Keresztülhaladtunk két vagy három folyosón - ezek oly alacsonyok és szorosok voltak, hogy csaknem kuszunk kellett - majd terjedelmes, üres földalatti társágban találtuk magunkat, mely ropantméretű díszterem emlékeztetett; de még elképzelni sem lehetne, hogy emberi kéz ilyet alkothathatna. Nem! A hatalmas természet alkotta és öltöztette ilyen pompába, melyen a földi halandó legfeljebb csak álmélkodhat, de utánózni azt nem merészheti. A kristályfalakat különféle, magasba tornyosuló alakzatok, képződmények takarják el; sokfajta oszlop, stukkódiszítések és az építészetben ismert egyéb diszítőelemek, de valami csodálatos elrendezésben. Kissé tovább haladva, meg lehetőszen bővizű csermelyre bukkantunk, melynek folyás-

1/ Письма русского офицера о Польше, австрийских владениях в Венгрии с подробным описанием похода россиян противу французов в 1805 и 1806 годах. Москва, 1815-1816.

iránya a barlang legbelseje felé vezetett. Később követni fogjuk a patakocska utját, most pedig átkuszunk ebbe a kis folyosóba, mely jobboldalról nyílik és a másik mellékbarlangba vezet.

Jó tíz percig kuszunk az alacsony bolthajtás alatt és végül a sziklák között a legkeskenyebb ösvényen át egy magaslatához érkeztünk, melyet vezetőnk földalatti hegycsúcsnak nevezett. És nagyságát tekintve, valóban nem maradt alatta egy jókora hegynek. Itt egy koponyát és egyéb emberi csontokat mutatott meg nekünk. Mindkét oldalról sötétlő szakadék tátongott. Keskeny ösvény vezetett lefelé; leereszkedtünk; talán egy óra hosszat barangoltunk ezen a részen és azután a keskeny, szoros zugokból lassacskán megérkeztünk a természetalkotta óriási diszteremhez. Szemünk már át tudott hatolni az örök sötétség függönyén és mohón, elragadtatással szemléltük a mögötte rejtőzködő tárgyakat. E földalatti diszteremnek csaknem mindegyikébe ötezer ember is beleférne. De ne gondold, hogy ezek a térségek csupaszkok! nem, ezek tele vannak különféle csodálatos dolgokkal. Láthatók itt csodálatosan magas, hatalmas méretű teljesen ép és osonka piramisok és tornyok; a roppant boltozatok mennyezetéig érő, kecses görög oszlopok, a feketéllő szakadék mélységéből kibukkanó kidolgozatlan gótikus tornyok. Különféle állatok fejmasái, vadállatokra emlékeztető törmelékek, madarak utánzatai, torzformájú kardok, pajzsok, kopják és egyéb diadaljelvények állnak felhalmozva a szirt tetején.

Milyen csodálatos a természet! E csodák megalkotásához vizet alkalmazott; mindezeknek a ritkaságoknak viz a szülőanyja. A viz a legkeskenyebb likaosokon is keresztülhatol és örökös cseppek alakjában hull alá. Ezekből a cseppekből lesz-kristályosodás révén - az áttetsző, világos, fehérszínű cseppkő, mely a megfoghatatlan természet keze nyomán a legváltozatosabb alakokban és példányokban jön létre. Az érdekeskedés kedvéért néhány példányt magunkhoz vettünk. Később a környékbeli falvak lakószai arról igyekeztek meggyőzni bennünket, hogy a cseppkő pomázuzva és avas szalonnával elkészítve a legjobb orvosság mind az emberek, mind egyéb élőlények számára esőntörés ellen és flastromként kell a sérült tagra helyezni.

Mindenütt körülvesz a csodák alkotójának ámulatba ejtő játéka. Ezekben a földalatti pusztaságokban szerte mindenütt a föld felszínén létező különféle testek csodálatos utánzatát láthatod. Ha jónéhány évszázaddal ezelőtt, a pogány korban egy kíváncsi vándor belépett volna ebbe a barlangba, nyilván azt hitte volna, hogy valamely isten, vagy hatalmas varázsló egy egész országot alábuktatott a föld belsejébe és valamennyi lakosát megdermesztve fogva tartja. Nem is olyan könnyű elvetni ezt a gondolatot, ha mindenütt saját szemünkkel látjuk e néma lényeket, az elevenek hasonmásait.

Az örök homály függőnye mögül úgy villannak fel, mint a kísértetek, melyek éjjélkor rémisztgetik az ijedősöket.

Mivel is lehetne összehasonlítani azt a képet, mely elénktárult akkor, amikor teljesen leereszkedtünk és mély-séges szakadékok között döbrent tekinteteinkkel szemlél-tük a rémületes földalatti tájakat? Egyik hegy tornyosul a másikon; egész sziklák lógtak lefelé és csak vékonyrétege-zésű csapokkal tapadtak a boltozathoz; a mély-séges szaka-dékok szájai mintha sóváran el akarnák nyelni őket; a leg-könnyebb testek tartották az ezerszerte nehezebbeket. Mind-ez teljes összefüggésben és mégsem omlik le semmi sem: titokzatos erő tartja ezeket a mérhetetlen romtömegeket, melyeknek beláthatatlan méretei ámulatba ejtenek.

A földalatti halott ország mélyében számtalan megkö-vült lény között mély-séges csend uralkodik; mi sem merészel-tük megtörni a csendet és felébreszteni a régóta álomba me-rült visszhangot; sokáig figyeltük a földalatti természet csendjét és végül is visszafordultunk, hogy találkozzunk baj-társainkkal.

Bizonyos idő múlva ahhoz a helyhez érkeztünk, ahonnan jobbra fordultunk, vagyis a csermelyhez. Itt újabb vezető várt ránk, aki közölte velünk, hogy bajtársaink már a fel-szinen vannak, vagy inkább tán így mondhatnám; a napvilágon. Két vezetőnkkel újból leereszkedtünk, most a csermely mellett haladva. Erre a folyóság nem voltak annyira szorosak; minde-műt osillogott a komor természet magasztossága.

"Ime a kastély" - kiáltott fel előttünk a vezetőnk. Ahogy közelebb léptünk, valóban valami kastélyszerűt pillantottunk meg. Ez hatalmas épülethez hasonlított és olyan magas volt, hogy még a fáklyát magasra emelve sem lehetett a csúcsát lát-ni. Alul oszlopok és pillérek sokasága támasztotta meg. Min-ez vízcseppekből tevődött össze, melyek cseppkötömbökké ala-kultak át. Így hát ítélj magad, hány évszázadra volt szüksége a természetnek e esodák megalkotásához!

Még néhány sötét folyóság, majd egyszerre gyönyörű kert-ben találom magam; néhány kurgánhoz hasonló dombon különféle virágok, edényekben és a földön; de mindezek csak magukra öltötték a virágok és növények külsejét, ám valójában kris-tályok csoportosulása. Ezt a helyet virágoskertnek nevezik. Fenn, a mennyezet alatt sok-sok függő cseppkötömb ereszkedik alá, melyek csillárokra és öröklámpákra emlékeztetnek. Ha né-hány lépést teszünk lefelé, lármára leszünk figyelmesek, mely közeledtünkkel egyre erősödik; néhány lépcsőfokkal lejjebb szállva vizesést pillantunk meg, mely harsogva, taj-tétkzó habokat verve zudul a sötét mélységbe. Az áradat rohanó sodra sok lágy anyagot és homokot hordott össze, mely egy ár-sin szélességű természetadta gátat alkotott és a víz ezen keresztül tör előre. A gát egyik oldalán a víz olyan sekély, hogy át lehet menni rajta; a másik oldalon viszont mérhetet-lenül mély.

Mind a két vezető különféle ürügyekkel megtagadta, hogy messzebbre vezessen bennünket. De végülis jószóval és némi pénzzel rá lehetett venni őket és miután keresztülhaladtunk egy sekély részen, elérkeztünk a földalatti szigetek egyikéhez. Itt sok a kifejező képződmény; közülük egyik Neptunra emlékeztet a háromágu villával; mások különféle testhelyzetet elfoglaló emberi alakokat juttatnak eszünkbe. A következő szigeten egy kiemelkedő sziklán vezetőnk figyelmissé tett bennünket egy szoborra, az u.n. Szűz Máriára; ez a hatalmas szobor eléggé emlékeztet egy kisdedet karjaiban tartó nőalakra. Ezután újból átléptünk a vizen, a harmadik szigeten az u.n. angyalszobrot pillantottuk meg; akárosak egy magasranőtt ember kiterjesztett szárnyakkal. A vezető itt azt mondta, hogy két naphosszát, vagy még tovább is mehetnénk előre; ebből ítélj e földalatti világ kiterjedéséről. Várost lehetne benne építeni néhányezer lakóssal. A visszhang oly erős e földalatti pusztaságokban, hogy szavainkat és kiáltásainkat csaknem tizenötszörösen verte vissza.

Innen visszafordultunk. A sziklák oldalain és a falakon sok nevet olvashattunk francia, német, latin és magyar nyelven, mivel igen sok utas jön ide, hogy bámulattal adózzék a barlang esodáinak. Mi is beirtuk neveinket, oroszul. Az egyik falon felfedeztük Kray bárónak, a híres generálisnak a nevét. A megáradt víz megakadályozott abban, hogy odalépjunk ahhoz a helyhez, ahová II. Ferenc, a jelenlegi uralkodó írta be a nevét. Az egyik szikla mellett elhaladva a "Ludmilla" név tünt fel szemünknek és vezetőnk elmondta, hogy az egy igen előkelő hölgytől - egy Eszterházy hercegnőtől - származik. Hogyan merészkedhetett ilyen félelmetes helyekre?

Elképzelheted, hogy milyen veszedelmes lehet eltévedni e sötét tájakon. Éles szirtek, kiugró sziklák torlaszolják el mindenfelé az utat azok előtt, akik nem ismerik töviről hegyre valamennyi sejtelmes járatot. Mélységes szakadékok tátongnak a keskeny ösvény mellett, és ha kialudna a lámpás, ugy a pusztulás elkerülhetetlen, mivel a sötétben egyetlen lépést is lehet tenni.

Miközben erről beszélgettünk, egyszerre csak a szűk átjáróban vezetőnk kiejtette kezéből a fáklyát és az kialudt.

Megdermedtünk a rémülettől, lesujtott bennünket a számtalan veszedelem gondolata, de az ügyes, tapasztalt vezető néhányszor minden irányban meglóbalta fáklyáját és az újból lángra kapott. E szövetnek szegényes fénye a tavaszi napnál kellemesebbnek tünt számunkra.

Végülis hosszú bolyongások után kijutottunk a barlangból melynek mindössze egyetlen egy bejárata van: egy eléggé kis nyílás az igen magas sziklahegyben, a gömörmegeyi Aggtelek felé közel. A lakosság Baradlának nevezi. A barlang levegője

rendkívül tiszta és hőmérséklete télen/nyáron egyaránt mérsékelt. Nyáron ünnepeken a falusi leányok a barlang első termében gyülekeznek össze és fáklyafény mellett táncolnak. A lakosság sok mesébeillő dolgot beszél a barlangról, így pl. azt, hogy akik e barlangot látogatják, álmatlanságba esnek. Egyesek, akik hat napon át járták a barlangot, nem éreztek semmi vágyat arra, hogy aludjanak, de ez valószínűtlenül hangzik. Mi hét-nyolc órát töltöttünk a barlangban, de legalább három-négy napra lett volna szükségünk ahhoz, hogy minden nevezetességét megtekintsük.

Beszereztem a barlang vázrajzát, melyet az uralkodó által külön erre a célra kiküldött mérnök szerkesztett. E szerint a barlang kilenc részre oszlik:

- 1./ Bejárat a földalatti üregbe;
- 2./ Az első csermely;
- 3./ A kastély;
- 4./ A második csermely;
- 5./ Virágoskert;
- 6./ Szűz Mária hegye;
- 7./ Horeb-hegy;
- 8./ Nagy grotta;
- 9./ A további behatolást a víz megakadályozza.

Vajmi nehéz megfejtetni, hogy mi hozta létre e roppant barlangot, azonban csak arra a következtetésre lehet jutni, hogy földrengés folytán keletkezett. A természet szorgos megfigyelői mindenfelé felfedezik az egykori nagyhevedességi földrengés nyomait. A hegytetőkön igen sok olyan képződményt találunk, melyek a tenger medrének jellemző sajátosságai. Néhány száz lábbal a föld alatt emberi településnyomokat tártak fel. Mindez azt bizonyítja, hogy volt egy időszak, melyben az egész természet forrongott, a folyók megváltoztatták medreiket és a tengerek vándoroltak a föld felszínén

De mindennél érdekesebb, hogy a barlang sok helyén keréknyomok láthatók, a homok, melybe belevésődtek, megkövült. Ki kocsikázhatott a barlangban, melynek bejárata oly szűk, hogy egyetlen ember is csak ügyel-bajjal képes bemászni? Rejtvény ez.

.oOo.

A barlang e leírása után Glinka rátér kassai napjainak ismertetésére. Bártfa érintésével tér vissza hazájába.

dr.Tardy Lajos

A fent teljes terjedelmében közölt hiteles és eddig ismeretlen Baradla-leírást dr.Tardy Péter, a Budapesti Törvényszék állandó hites orosz tolmácsa találta meg és juttatta el közlésreadás céljából hozzám. Glinka orosz költő leírását hazánk felszabadulásának 15. évfordulója alkalmából nyújtom át a TÁJÉKOZTATÓ kedves olvasóinak.

dr.Jakucs László

EDDIG ÉS NEM TOVÁBB-

Vass Imre nyomdokain a Baradlában

Évekkel ezelőtt - mikor még mint turista jártam a hegyeket - történt első találkozásom a Baradlával, hogy aztán soha többé ne eresszen el és meghódítson a barlangok világának. Akkor hallottam életemben először Vass Imre nevét és tanul-tam meg tisztelni is. Barlangvezetőnk a Vaskapu bejárati szikláira mutatva így szólt: Eddig jutott el Vass Imre, a Baradla-barlang további részeinek későbbi felfedezője 1821-ben. A nagy víz megállította utjában, nem tudott akkor beljebb hatolni és valamelyik sziklára itt rávéste: "1821-ben eddig és nem tovább, Vass Imre". Mikor ezt a mondatot először meg-hallottam, nem gondoltam, hogy a Baradla nagyszerű kutató-jának neve és a Baradla maga is, milyen nagy szerepet fog játszani az életemben.

Az elmúlt évben, egy esztendőn át a Baradla kutatója-ként dolgoztam Aggteleken. Ez alatt az idő alatt ellenáll-hatatlan erővel huzott magához Aggtelek barlangóriása és teljesen hatalmába kerített a barlang megismerésének vágya. Ugyszólván ki sem bujtam a felszínre, s ha igen, csak azért, hogy ott - olvassak róla. Így került a kezembe Vass Imre könyvének egy gépelt másolata. Mondanom sem kell, milyen mohó kíváncsisággal vettem kezembe a könyvet, s miután letettem, meggyőződéssé vált bennem az az érzés, hogy egy egészen más barlangról olvastam, mint amit eddig ismertem. Sok homályos pont, ismeretlen helyek, ismeretlen mellék-ágak, melyekről ma semmit sem tudunk.

Mi sem természetesebb, minthogy nyomban megpróbáltam benn a helyszínen azonosítani a Vass Imre által említett pontokat a ma ismert alakzatokkal és barlangrészekkel. Nem sikerült. Semmi sem volt, ahol az ölek átszámi-tása után kerestem. Tehát valami eltérésnek kell lenni a száz méterenként a barlang falára festett jelenlegi mérési adatok és Vass Imre felmérése között. Mikor azután Dudich professzor ur könyvét elolvastam, kiderült, hogy ezt az el-térést pontosan ismerik már és 231 méterben határozták meg a két felmérés végeredménye alapján. Ennyi a különbség a Vass-féle és a Pogány-Czenner-féle felmérés között. Ez, mint olvastam, abból ered, hogy Vass a Nehézuton, Czenne-rék a Libanonon át mértek, azonkívül Czennerék az utak hozs-zát mérték fel. /Ez utóbbi tény jelentőségére először nem figyeltem fel./ Ismét nekiláttam tehát a számolásnak. Át-számítottam a bécsi öleket méterre, s hozzáadtam a 231 m differenciát. Nos, mindjárt az első próba után megbuktam. Rögtön a Vaskapunál. A "bejárattól számított 850 öles tá-volság" méterre átszámítva /1.89-cel/ 1606 m + 231 m = 1837 m. Tehát eszerint az 1800 métert jelző falra festett sávnak 37 méterrel a Vaskapu előtt kellene lennie, ezzel szemben azt a valóságban a Vaskapunktul láthatjuk.

Pedig Vass Imre határozottan írja: "Ezen kövek közül a másodiknak, a'mellyre bellyebb menet a' kapaszkodó kéz akad, első hegye esik a barlang szájától számítván 850 öles távolságba," mégpedig nem bent a Vaskapuban, hanem: "az egész egy magas és tágas üreget tészén", tehát még a szifonos szakasz előtt. Itt valami nincs rendben.

Ismét nekiültem hát a böngészésnek. S ekkor világossá vált előttem az első tévedés. Vass Imre nem a Vaskapunál akadt el. Itt nem is találhatott komoly akadályra. Hogyan lehetett nem felfigyelni világos és pontos leírására? "Ennek /a Vaskapu szikláinak/ veszedelmes nyílásán nagy ügyvel és különös vigyázattal, egy kőszálról a' más kőszátra kell átlátni, néhol mászva, csuszva, másutt a' hézagokon ugorva keresztül. Itt kezdődik az 1825-ben felfedezett új ág..." Nos, ez utóbbi mondat tette tévedések áldozatává a barlangkutatókat. Pedig a folytatás világosan beszél. Leírja utját a szűk folyosóban, s e leírást olvasva az is ráismerhet a Vaskapu szifonjára, aki azt először látja. Ezután következik a leglényegesebb rész: "... juthatni egy tágasabb üregbe, mellynek kezdetén egy vastag mészkőlap tetejétől a barlang fenekéig egy testben lévén a barlangot két ágra osztja. A jobbra eső ág csak keskeny s a víz folyására szolgál. A balra levő tágasabb, elején alacsony, azután magasabb egy spép /?/ iszapos lapot mutat, amellynek az oszlop megett viszon megjelenő folyó szélesebb vizállása teszi széleit. Eddig volt az én 1821-iki földalatti utazásom, mert a jobbkezre beljebb nyuló üregnek egész tájéka megjárhatatlan vízzel el lévén borítva s gátolta a további menetelemet s meg kellett elégednem azon jegyzéssel, mellyet az oldalfalra irtam: 1821-ben eddig és nem tovább Vass Imre. /Nr.32,31 3'./"

Megjegyzendő, hogy Vass Imre az "új ág"-ban újra kezdi a mérést, a Vaskaputól, a 850. öltől. Így jön ki a feliratig a 31 öl és 3 láb.

Ismét megpróbálkoztam a számítással. A 850 ölet átszámítottam méterre, hozzáadtam a 231 m különbözetet, végül a 31 öl és 3 lábat is méterre átszámítva hozzáadtam az előzőkhöz, azután keresni kezdtem. Sehol semmi. A leírás és a hely képe nem egyezett egymással és a falon nyoma sem volt feljegyzésnek. Talán korommal írta? Ugy láttam akkor, hogy ezt a kérdést ma már nem lehet kibogozni.

Miután visszatértem Budapestre, a Baradla emléke és Vass Imre könyvének rejtélyei nem hagytak nyugodni. Ujra és újra elolvastam Dudich professzor és Vass könyveit. Ekkor ragadta meg a figyelmemet egy fél mondat, ami felett mindezidáig átsiklottam: "Ezen kövek közül a másodiknak, a'mellyre bellyebb menet a' kapaszkodó kéz akad, első hegye esik a barlang szájától számítván 850 öles távolságba, egyenességeket, a meddig el lehet látni vévén." Nos, Dudich professzor ur könyvében az áll, hogy Czennerék az utak hosszát mérték a barlangban,

Vass Imre pedig "egyenességeket, ameddig el lehet látni vévén." De hiszen akkor lehetetlen, hogy az egész barlangon végig 231 m legyen a különbség. Ez csak végeredmény, ami azonban felmérési szakaszonként teljesen eltérő különbségeket jelenthet, éppen a kétféle felmérés eltérő módszerei miatt. /Münnich Kálmán, aki a barlangot Vass Imre módszerével mérte újból fel, az övétől alig különböző végeredményt kapott, az ő felmérési részadatai azonban sajnos nem állnak rendelkezésre. A barlangban mindenütt csak a legutolsó felmérés számai láthatók a falra festve./

Fejest ugrottam újból a számtengerbe. Mindenekelőtt egy-két biztos bázis kellett, amely még akkor sem lehetett eltéveszthető, ha az elnevezés azóta megváltozott. Kilenek ilyen bázispontot jelöltem ki magamnak /Vaskapu, Olympus = Szultán-pamlaga, Ravaszlyuk=Retekág, Aranyutca, stb./, s ezeket beazonosítva megállapítottam a bázispontok közötti barlangszakaszok eltéréseit a Czenner méréstől. Egyik bázispont kétféle mérési adatának különbsége adta meg az eltérés minimális, a másik bázisponté a maximális értékét. Így kiderült, hogy a bázispontok által meghatározott barlangszakaszoknál esetenként 64 m-től 295 m-ig terjedő, egészen változatos eltérések vannak. Most már "csak" annyi volt hátra, hogy a Vass Imre által említett helyek gondosan leírt távolsági adatait átszámítva, mindegyiknél hozzáadjam a minimális és maximális hibahatárokat és így sikerült 20-30 méteres körzetre leszűkíteni a keresés munkáját.

Határtalan izgalommal léptem be a barlangba április 8-án. Tisztában voltam azzal, hogy ha az átszámítás jó, akkor végre kezünkbe került a kulcs, amellyel megfejtethetjük a Vass Imre óta "nyomtalanul eltűnt" kis mellékágak, érdekes és kutatás szempontjából sokatigérő részek évszázados rejtvényét. A próba Vass Imre feliratának megkeresése volt. Amint közeledtünk a Vörös Meteor és a pedagógusok lelkes, fáradhatatlan kis csoportjával a Vaskapuhoz, egyre izgatottabbak lettünk. Nemcsak azért, mert ha sikerrel járunk, ez számításaink helyességét is igazolja, hanem inkább azért, hogy végre talán megláthatjuk a Baradla bátorlelkű kutatójának régóta és mind- eddig hiába keresett kezeirását, a már-már klasszikussá vált mondatot: "Eddig és nem tovább".

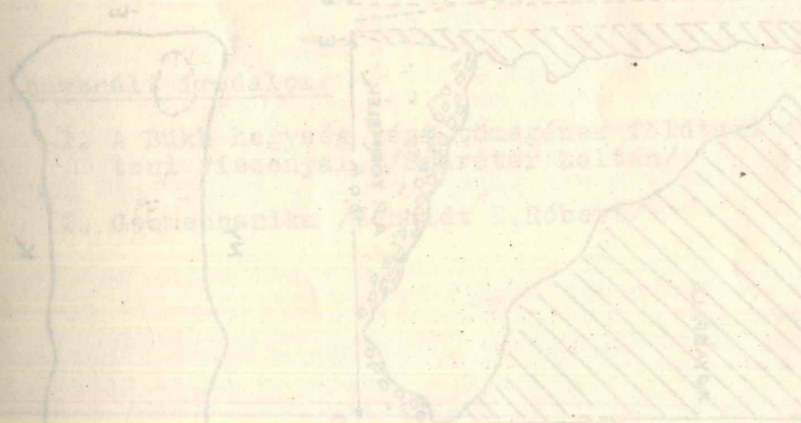
A Vaskapu szifonjába érve feszült figyelemmel számoltuk lépéseinket és árgus szemekkel, Vass Imre könyvével kezünkben figyeltük a szűk, komor folyosó minden kiszögellését, hogy azt a leírással azonosíthassuk. Egyezett! No, még körülbelül 50 lépés. Számoltunk ... 20 ... 30 ... 36 ... 42 ... 48 ... most - itt kell lennie. Szétrebbent az egész csoport, izgatottan vizsgáltuk mindnyájan a falakat, s egy pere sem telt bele, Dunszt Klári, a pedagógus csoport kis "Peti"-je felkiáltott: Megvan! Hihetetlen gyorsasággal ugrottunk oda.

Tényleg! Itt van!!! Szép, kalligrafikus betűkkel a szürke sziklába karcolva Vass Imre neve, alatta az évszám: 1821, tőle balra három munkatársának neve, ugyancsak évszámmal. A Styx vize halványra marta a bekarcolt neveket, fölöttük a fáklyák fekete füstje tette jóformán olvashatatlaná a többi szöveget.

Furesa meghatottsággal néztük a 139 éves feliratot, és valahogy egy pillanatra Vass Imre szemével néztünk előre a barlang belseje felé. Hirtelen mi is ismeretlennek, újnak éreztük a nagyszerű barlangóriást, s míg felfedezésünk örömét tárgyalva haladtunk tovább a barlangban, végig elkísért bennünket ez a hangulat. Még a Meteor örökvidám, minden tréfára kész, mindig nevető fiataljai is komoly arccal, egészen új érdeklődéssel nézték a barlangot ezután. Nem tudtuk magunkat kivonni a hatása alól. Különösen a pedagógus csoport lányai, akik már tudták akkor: a nyári programjuk lesz felkutatni és megismerni most már a Vass Imre Baradláját, megkeresni a felledésbe ment barlangrészeket, az esetleg meglevő kis oldalágakat, melyekről Vass Imre említést tesz.

Ugy érzem, mindezt el kellett mondanom. El kellett mondanom nemcsak azért, mert talán segít rég vajudó kérdéseket eldönteni /pl. a Phlegeton kérdését/, nem csak azért, mert magának a feliratnak is jelentősége van a magyar barlangkutatás szempontjából, hanem talán azért is, mert Vass Imrét kissé a maga hőségének érzi minden magyar barlangkutató, s mert nagyszerű teljesítménye előtt tisztelettel hajol meg ma is mindegyikünk, idős és fiatal egyaránt.

Putz Gizella

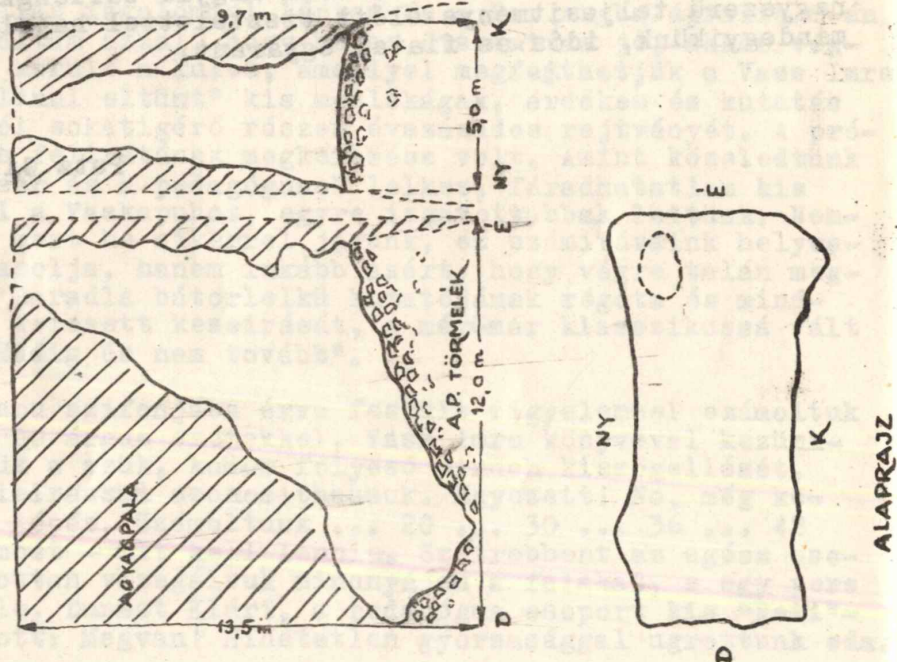
A nádasbérci Agyagpala-zsomboly

Ismerőseim, turisták és diákok hívták fel figyelmemet egy érdekes képződményre, a Nádasbércen található, agyagpala-szerű térszínen keletkezett zsombolyra.

Nádas-bérc a Déli Bükk területén található, az Eger-Lillafüred közötti műút mellett É-D-i iránnyal.

A zsomboly barlangi járat felszakadásával jött létre, csak hogy itt a mészkőre agyagpala került és a felszakadás erre is átöröklődött. Ha tisztában akarunk lenni a zsomboly keletkezésével, okvetlenül meg kell vizsgálni a rétegtani és szerkezeti viszonyokat.

Általában a Déli-Bükkre jellemző az erősen tört, fel-pikkelyeződött, gyűrt szerkezet. Míg a Délkeleti-Bükköt főleg másodkori mészkő, addig a Délnyugati-Bükköt főleg nem-karsztosodó kőzetek - így agyagpala és homokkő - építi fel. A két terület határán - Bükkzsérc - Tarkó közötti területen - a mészkőre rátolódott az agyagpala. Ezen a részen alakult ki a zsomboly. A Nádas-bércen és környezetében a sötétszürke

agyagpala és homokkő összlet az uralkodó /ladini/. A másik képződmény a sötétszürke szaruköves mészkő, mely helyenként világosszürke mészkőbe megy át. Ez itt csak rögök formájában bukkan a felszínre, de keletre mint a felszín fő felépítő kőzete szerepel, nagy kiterjedésben /ladini/.

Valószínű, hogy ezen a keleti részen, a mészköves területen eltűnő vizek /főleg Répáshutától D-re, DNy-ra/ barlangi járatot hoztak létre az agyagpalával fedett felszín alatt. A barlangi járat pusztulása, felszakadása az agyagpalára is áttérjedve hozta létre a zombolyt, mint érdekes fedettkarszt formát, szerkezeti irányokhoz kötötten.

A zomboly mai szabad része teljesen agyagpalában helyezkedik el, a mészkő csak nagyobb mélységben található meg. Bejárata a pusztuló tönk gyengén keletre lejtő felszínén helyezkedik el. Az 1950-es évek elején keletkezett, mikor a tőle 5-600 méterre levő műút is felszakadt. Jelenleg környezete erősen cserjés, bokros, így nagyon nehezen található meg. Bejárata 80 x 100 cm, de lefelé fokozatosan 5 x 12 méterre szélesedik ki. Alját agyagpala-törmelék borítja. Három oldalról viszonylag sima falak határolják, míg a D-i erősen aláhajló részen karélyos szakadási felületek találhatók. A zombolyban található törésvonalak É-D-i és K-Ny-i irányúak. A pala dőlése É-i, 43-45°-kal. A felszínről a törésvonalak mentén leszivárgó csapadék, még a zomboly legalján is erősen elmállasztotta a kőzetet. Így a törési síkok a csapadékkal karöltve a fiatal forma gyors pusztulását erősen elősegítik.

Horváth Sándor

Felhasznált irodalom:

1. A Bükk hegység régi tömegének földtani és vízföldtani viszonyai. /Schréter Zoltán/
2. Geomechanika /Schmidt E. Róbert/

K Ö T É L , K Ö T É L H Á G C S Ó .

/IV. rész./

Irta: Csók Rémo

b./ Biztosítókötél használata.

Biztosítókötélnek nevezzük azt a kötelet, amelynek rendeltetése, hogy a barlangkutatót egy esetleges lezuhanástól megóvja, a kutató közlekedjék akár mászókötélen, kötélhágcsón, a csupasz falakon, egy járat bizonytalan stabilitású padlózatán, vagy uszva egy szifonon át.

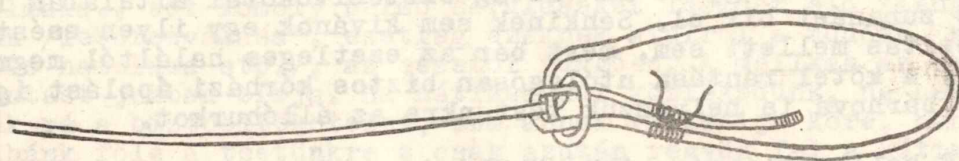
A kötélbiztosításnál figyeljük meg, hogyan viselkedik a biztosító, a biztosított s nem utolsósorban: hogyan reagál maga a kötél dinamikus ellenállóképességével.

Mivel a biztosítókötél zuhanás esetén hirtelen rántásnak lesz kitéve, aminek ellen kell állnia, felvetődik az a kérdés, hogy hol van a kötél a legjobban kitéve a szakadásnak, hol van a legkisebb dinamikai, szakító ellenállása?

A válasz egyszerű: ott, ahol meghajlik; ahol a fonalak a legerősebb hajlásnak vannak kitéve; ott, ahol a kötelet egy sziklabütyökre helyezük; a biztosító alpinszeg kapcsolójánál; a csomóban, amely a kötelet a mellünkre erősítve tartja. Zuhanás esetén a kötél a legtöbb esetben a csomónál szakad el, mert ott van a legkisebb téglási lehetősége, szemben a kötél többi részével. Ez a törvényszerűség megkívánja a csomó helyes kiválasztását. Az a csomó felel meg a fentieknek, ahol a kötél szára lehetőleg egyenesen megy a csomóba és erős hajlása csak ott van, ahol a feszülés erejét a súrlódás következtében a kötél nagyobb részére át tudja adni. Ennek a követelménynek az állóhurok, a buvárkötés felel meg leginkább, mert csomója ritkán szakad el hamarabb, mint a kötél futó része; továbbá, mert azokkal a tulajdonságokkal rendelkezik, melyeket a kötél csomózásáról szóló fejezetben már tárgyaltunk. /TÁJÉKOZTATÓ 1960. január-február. 27. oldal/.

Mint tudjuk, kötélnél minden csomó akkor tart, ha feszülés alatt áll. A biztosítókötél használatkor nincs mindig megfeszítve, nem áll állandóan feszült állapotban; megtörténhet, hogy nem is kerül rá sor. Ilyenkor a csomó könnyen kioldódó képessége hátrány; esetleg végzetes is lehet akkor, ha szükség van rá és - kibomlott. Felelőleges részletezni a következményeket.

Ennek az esetnek az orvoslása kézenfekvő: a csomóból jövő kötélvéget és az ezzel párhuzamosan futó hurokrészt vékonyabb zsineggel egymáshoz kötjük.

Ezzel megoldódott a csomó kibomlásából származó veszély.

Többféle eljárást dolgoztak ki arra vonatkozóan, hogy zuhanás esetén a csomót tehermentesítsék a zuhanás erejétől.

Igyekeztek a szakító erő súlyát áttérteni a kötélfutó részére. Az alábbiakban a tehermentesítő hurok alkalmazásával ismerkedünk meg, melyet a csomó szakadása elleni biztosításként használunk. A szokásos 6 mm-es, de 1 m hosszú zsinemből a kötélfutó részére az állóhurok csomójától kb. 50 cm-re háromszoros áthuzással Prusik /ejtsd prusik/-csomót erősítünk, amelynek egyik végét az állóhurokba fűzzük, majd egy egyszerű kettős csomóval a másik végéhez erősítjük. Ezáltal egy tehermentesítő hurkot kapunk. Hogy feszülésmentes állapotban a Prusik-csomó ki ne lazuljon, úgy közvetlenül az áthuzásnál kimenő zsinet két szárát az ezekkel párhuzamosan futó kötélfutóhoz vékonyabb zsineggel odakötjük.

Zuhanás esetén a biztosítókötélfutó megfeszül, erős rántást szenved, aminek először a Prusik-csomó van kitéve. A tehermentesítő hurok a Prusik-csomó és az állóhurok csomója közötti részt az első pillanatban mentesíti a szakító erő súlya alól. Az állóhurok csomója annyival kisebb dinamikus hatásnak lesz kitéve, mint amennyi erőre van szükség a tehermentesítő hurok elszakításához, bár ez utóbbi nem szakad el minden esetben.

függ a zuhanás magasságától, erejétől, a kötéll hosszától, vastagságától stb. Egy 12 mm vastag biztosítókötél általában 15 m magas zuhanást bír el. Senkinek sem kívánok egy ilyen esést, biztosítás mellett sem, mert bár az esetleges haláltól megmenekül, a kötéll rántása utólagosan biztos kórházi ápolást igényel, bárhová is helyezzük testünkre az állóhurkot.

E kellemetlenség kiküszöbölésére a franciák olyan szijazzal erősítik magukra a biztosítókötelet, amelyik hasonlít a pilóták által használt módszerhez.

Nem bír ki a kötéll általában 15 m-nél hosszabb zuhanást azért sem, mert ha az alpinszeg kapocsgyűrűjéhez, vagy egy sziklabütyök köré van rögzítve, úgy minden valószínűség szerint ott el is szakad, vagy pedig az alpinszeg törik ki.

Ha a biztosítókötelet másképpen nem tudjuk szilárdan rögzíteni, mint az alpinszeg segítségével, úgy itt is tehermentesítő hurkot alkalmazunk a sziklaszeg kapocsgyűrűjébe fűzve. Ebben az esetben a Prusik-csomót a biztosító személy kézzel tartja készenléti állapotban, mert a haladásnak megfelelően a kötelet szükség szerint neki kell a mászó után adagolnia, engednie.

Hasonló a helyzet a sziklabütyöknél, sztalagmitnál stb.

A kutató ne haladjon felfelé az öt biztosító alpinszegtől 5-7,5 m-rel magasabbra, mert zuhanása esetén 7,5 m-t esik vissza az alpinszegig /amely távolság megegyezik a biztosító kötele hosszával/ és további 7,5 m-t esik, míg a kötele megfeszül, ami összesen kiteszi a kritikus 15 m-es zuhanási távot.

Lehetőleg ne bizzuk magunkat egyetlen alpinszegre!

Egyszeri nagyobb zuhanás fenntartása után a biztosítókötél "kifárad" és alkalmatlanná válik a további használatra; ugyszólván alig terhélhető meg ismét. Vastagságától függően nyugodt megterhelés alatt még egy embersulyt sem képes biztonságosan megtartani, miéztis a legjobb az ilyet azonnal használaton kívül helyezni.

Nézzük mármost azokat, akik a kötelet a biztonság okáért használják, a biztosítót és a biztosítottat.

Komolyabb barlangi felderítést, ahol a kutatók kötéllegységben mozognak, három, de leginkább két fős egységben lehet a legmozgékonyabban végrehajtani, ami nem zárja ki azt a lehetőséget, hogy több kötéllegység kövesse egymást.

A kötéllegység kötele 25-30 méter hosszú.

A biztosított, vagyis az előlmaszó állóhurokkal erősíti magára a biztosítókötelet melle tájékán. Ha a kötést mélyebbre helyezi, akkor egyrészt kiteszi magát annak, hogy esésnél

fejjel lefelé billen, másrészt az erős rántás a hastájnál fájdalmakat, sőt komoly belső sérüléseket idézhet elő /lengőbordák /leborotválása", esetleg ezeknek alulról a tüdőbe, szívbe való hatolása stb./, az eséstől függően. A mellkas az erős rántást jobban bírja. Ha hátizsákkal közlekedünk, ne helyezük rá a biztosítókötélet, sem annak vállszija köré, hanem ruhánk fölé a testünkre s csak azután vegyük fel a hátizsákot.

A biztosított, miután meggyőződött arról, hogy a csomók stb. mind rendben vannak; megkezdheti a mászást. Az ügyesebb, a tapasztaltabb halad elől, ő a biztosított, míg a tapasztalatlanabb biztosít. Lefelémászásnál a sorrend fordított.

A kőhullás már sok balesetet okozott. Óvatosan mozogjunk, ha alattunk mászótársunk, vagy bárki más tartózkodik, nehogy véletlenül is egy követ gurítsunk rá.

Tisztában kell lennünk azzal, hogy a mászás lassu dolog. Sietni, kapkodni, idegeskedni nem tanácsos; csak bajt okozunk vele. Legyen minden mozdulatunk megfontolt és szükségszerű. A felesleges manőverezés az erőnket fogyasztja el idő előtt.

Ha kötélen szabadon ereszkedünk, nagyobb mélységben már óvhatatlan a pörgés a kötélen függőleges tengelye körül, amit bonyolít a biztosítókötél a mászókötélen való tekeredése.

Valamivel jobb a helyzet a kötélnagycsón való ereszkedésnél, ha a táv viszonylag rövid, mert a jól megszerkesztett hágcsó pörgési lehetősége a mászókötélen viszonyítva kisebb. Ha ellenben a kötélnagycsó függőleges tengelye körüli pörgésbe kezd, úgy a biztosítókötél igen nagy akadállyá válik; meggátolja a mászó tovahaladását. A forgást meg lehet akadályozni abban az esetben, ha sikerül a biztosítókötélet a biztosítónak vízszintes irányban a hágcsótól távolabb kezelni. Hasonló helyzet áll elő a mászókötélen esetében. Ilyen helyzetben zuhanáskor a biztosított ki van téve annak, hogy - mint egy óriási inga - a barlang falához csapódik.

A biztosítókötélet a biztosított, egy mesterséges idegszálhoz hasonlóan, fel tudja használni utasításainak közvetítésére, ütemes rángatást alkalmazva egy előre megbeszélte jelkulcs szerint, ha a távolság annyira megnövekszik, hogy valamilyen okból kifolyólag a kötélegység tagjai hallótávolságon kívül kerülnek egymástól. Itt felvetem azt a gondolatot, hogy amennyiben még nem történt volna meg, érdemes lenne kidolgozni erre vonatkozóan egy egységes kódexet, amit akár nemzetközileg is el lehetne fogadtatni. Meg kell jegyezni, hogy ez az utasításközvetítési mód általában csak egyoldalú lehet, mert a biztosító a kötelelet nem ránthatja meg, nehogy társát életveszélybe sodorja; a biztosított egy esetleges labilis állásában a biztosító által közvetített kisebb erőbehatásra is kibillenehet az egyensúlyából.

Amikor a biztosított a barlang falán kényszerül közlekedni, a kőzet szilárdsága szempontjából vizsgáljon meg minden fogást és kapaszkodási lehetőséget. A támaszpontokra lehetőleg csak nyomás útján nehezedjék, nem pedig húzás által, mert egy-egy kő beágyazásából kiemelődhet. Teste simuljon a sziklához, ügyelve a helyes súlyelosztásra. Helyváltoztatásnál állandóan csak egy végtagja mozogjon, míg a három másik a támaszpontokon nyugszik. Így elkerülhető a lezuhanás veszélye, ha esetleg egy fogás megsemmisül, mert még mindig kettőn biztosan kapaszkodhat. Különösebb erő kifejtés, lökés, túlzott nyújtózkodás mellőzendő. Jegyezzük meg, hogy a térd, a könyök, a has tájéka, vagy a "nadrág hátsó része" nem mászóalkalmatosság, neha juthatunk olyan helyzetbe, ahol e testrészek igénybevétele is nélkülözhetetlen.

Kürtőben, hasadéokban a terpesz- és támasztótechnika jut előtérbe. A terpeszalakzatban a jobb láb és kéz az egyik, a bal láb és kéz a másik oldalfalát használja haladásra. A traverzálságnál, vagy támasztásnál a hát és a far meg a kezek az egyik,

a lábak a fal másik oldalának feszülnek. Az ilyenként való haladás már komolyabb gyakorlathat igényel. Ne feledjük, hogy itt is állandóan csak egy végtag mozogjon!

Sokszor adódik olyan helyzet, hogy a biztosító nem felülről, hanem a biztosítottal egy magasságban oldalról, vagy alulról biztosít. Ebben az esetben az előlmaszó, ha már nagyobb távolságban van a biztosítótól, útja közben alpínszeget verhet a sziklafalba, amelyen áthuzza kötelét, hogy szerencsétlenség esetén hosszát megrövidítse. Így természetesen csak annyit fog esni, amennyi a távolsága a szegtől, nem pedig amennyi a biztosítótól.

A kötélegység tagjai között nagyon fontos a kölcsönös szóbeli kapcsolat. Ha a kötél kezd kifogni, akkor a biztosító tudatja társával, hogy mennyi kötél áll még a rendelkezésére és még mielőtt ez végleg kifogyna, ismét figyelmeztetést ad. A biztosított is érdeklődhet a hátralevő kötélhossz felől. Ha az előlmaszó biztos helyre ért és a helyzetet olyannak látja, hogy a társát mást már ő tudja biztosítani abban, hogy őt megközelítse, akkor visszaszól, hogy: "- Jöhetsz! ; A második em-

ber természetesen nem indul neki vaktában, hanem felhívja társát a kötéel bevonására. Amikor ez megtörtént, előreszól, hogy jön.

A vezényszavak legyenek rövidek és érthetők, mindig udvariasak. Ne beszéljünk hangosabban, mint amennyire feltétlenül szükség van. A barlang a természet gyönyörű birodalma, ahol a sötétség és a esend uralkodik. Nines kiábrándítóbb e földalatti világban, mint egy káromkodó, sivitó, füttyülő és ordító csoport menetele.

A biztosító a biztosítókötelet gyengén megfeszülve tartja és tekintetével mászó társának minden mozdulatára ügyel. A biztosítottnak mászás közben a kötéelre nem lehet semmi gondja, mert fogásaival van elfoglalva. A biztosítónak feladata a kötéel megfelelő adagolása, vagy bevonása. A kötéelnek állandóan szabadon kell futnia, mert beakadhat, vagy kömlést okozhat; ne legyen se feszes, se laza; a biztosító ujjával éppen csak érezze, hogy a kötéel valakihez hozzá van erősítve. A kötéel felesleges részeit karikába csavarva kezünkben, vagy a földre helyezve tartjuk.

A biztosító soha se tartsa a kötelet pusztá kezében, egyrészt mert az emberi erő nem elegendő egy zuhanó test megfékezésére, másrészt, mert a sodródó kötéel a surlódás folytán égési sebet ejt a tenyeren, esetleg csontig leszedi a húst. Kesztyűben biztosítsunk!

A biztosítóhelyet úgy kell kiválasztani, hogy a kötelet egy sziklabütyök, egy tompa élű sziklaélen stb. átfuttatva tartjuk, hogy a zuhanás hevességét a megnövelt surlódó felület csökkentse és tehermentesítse a biztosítót az óriási rántás legyőzésében. Itt is ügyeljünk, hogy éles sziklaél el ne vágassa a kötelet.

Ha nem áll rendelkezésünkre megfelelő természeti alakulás, akkor a biztosító az ábrán feltüntetettek szerint jár el: lábát szilárd talajon megveti és hátradül. Az alulról jövő kötéelszárat egyik válla alatt haránt átvenja a hátára; onnan a nyak mögött /felgyürt gallérral/ a másik vállára vezeti, ahonnan annak szabad vége előre hull. A felszabaduló kötélmennyiséget állandóan ezen az uton fokozatosan bevonja szép simán, rángatás nélkül, azt mindkét kézzel igazítva.

Ez a biztosítási módszer, mint egyébként mindegyik, csak úgy felel meg céljának, ha a biztosító úgy helyezkedett el, hogy eséskor a zuhanót tényleg meg is tudja tartani. E módszer csak az alulról jövő biztosítást oldja meg.

Ha nincs természetes biztosítási lehetőség, akkor alpinszöveget verünk egy alkalmas repedésbe. Az odaérkezett a kapocsgyűrűt és a kötelet kioldja, a szeg pedig a falban marad.

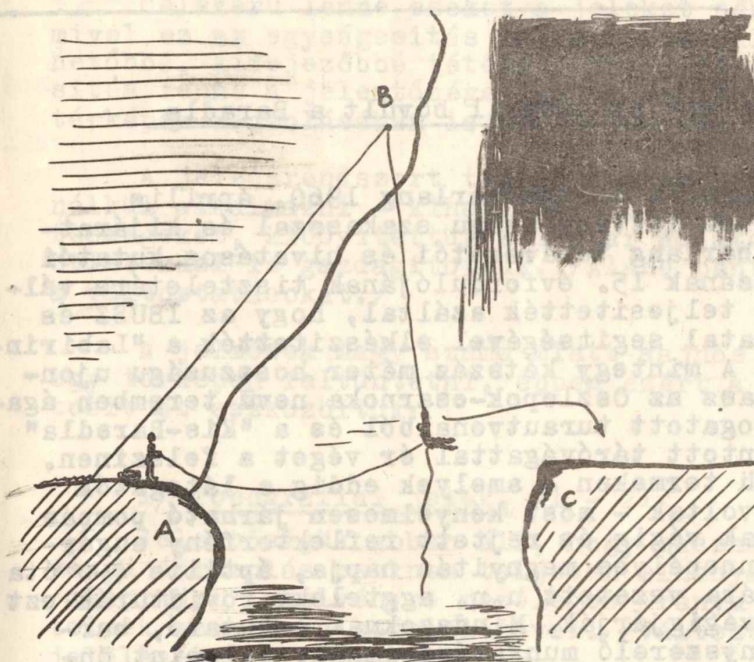
Sokszor találkozunk olyanokkal, akik a szakadék fölé hajolva figyelik biztosított társuk mozzanatait, ujjuk között vonva be a felszabadult kötelet. Vajon szükség esetén ezek meg tudják-e akadályozni társuk zuhanását anélkül, hogy esetleg ők maguk is el ne veszítenék egyensúlyukat és növelnék saját személyükkel is a szerencsétlenül jártak számát? Alig hihető. Érdemes lenne egyszer egy kötélegységbe való esatlakozás előtt kipróbálni, hogy mekkora húzást fejt ki egy szabadon függő ember, hogy tisztában legyünk, mekkora erő kell kifejtteni komoly esetben egy zuhanás rántásával szemben.

Érdekes gyakorlati biztosítási módszer ez, amikor a biztosító a zuhanást úgy gátolja meg, hogy a kötél surlódásának a maximumát használja ki. Csak olyan helyen alkalmazható, ahol a szakadék előtt egy kb. 4 m-es vízszintes szakasz áll rendelkezésünkre. Az eljárás az, hogy a kötelet minél hosszabban a földre fektetjük s baj esetén nem teszünk mást, mint a végére ránehezünk. A surlódó felület a bajbajutottat fenntartja. Hátránya a kötél-többletszükséglet.

Idáig a biztosítókötelet eredeti rendeltetésének megfelelően vizsgáltuk. Van azonban egy másik kihasználási lehetősége: az átlengés végrehajtása biztosítókötéllal.

Adódhat olyan C-pont, ahová A-nak nevezett tartózkodási helyünkről sehogyan sem tudunk átmászni, csak egy magasabban levő B-pont közvetítésével, ami C és A között helyezkedik el és ami A-tól megközelíthető. Viszont B-ből sem tudunk le-

mászni a C-ponthoz. Ilyenkor a kötélrendszer két tagja elhelyezkedik az A-pontnál. A biztosított előre mászik fel a B-pont-hoz, ott egy alpinszeget ver be, a kapocsgyűrűbe beakasztja a biztosítókötél futó részét, majd visszajön a kiinduló helyére. A biztosítókötél egy-egy végét mind a két kutató magára erősíti állóhurokkal. A kötélszéle a B-pont alpinszögénél van. Most egy második biztosítókötélet erősít magára a biztosított, amelyiknek a másik vége társánál marad. Ekkor a biztosított egy megfelelő lendülettel ellöki magát C-pont irányában, mint egy inga, amelyik B-pontból függ alá. Ügyelni kell, hogy a második biztosítókötél az ugró után akadálytalanul adagolódjék. Amennyiben a lendület kevésnek bizonyult,

vagy C-pontnál a biztosított az egyensúlyát elvesztette és visszaesik, akkor a biztosító a második biztosítókötéllel társát magához vonja vissza a kiindulási A-ponthoz, hogy az átlengést megismételtesse. Ha az ugrás sikerült, egy a biztosítóból válik most már biztosított, a második biztosítókötélet is magára hurkolja és átleng. A most már C-pontnál tartózkodó társa őt a második kötéllal akadály nélkül magához vonja: mind a ketten átjutottak a C-pontra.

Amennyiben a visszautazás az alpinszegekről aláfüggő kötéltre nincs szükség, úgy azt az egyik szárának a húzásával bevonják.

c./ Munkakötél használata

Munkakötélnek nevezzük azt a kötelet, amelynek a segítségével a barlangkutatóknál előforduló különféle munkafeladatokat végezzük el. Pl. vödör, kőtömb stb. felvonása a mélyből csigán, vagy anélkül; "futómacskák" üzembehozatala kézi-, vagy gépi erővel stb.

Mindenek előtt ismernünk kell a teher súlyát. A Tájékoztató 1959. december havi számának 37. oldalán megtaláljuk a kötelek szakítószilárdságának adatait, melyek alapján ki tudjuk választani a szükséges kötéleresztmetszeteket.

A kötél anyaga nem különbözik bármilyen más kötél anyagától, s ezen a már említett csomók közül a szükségeset alkalmazzuk.

.oOo.

Cikksorozatunkat a következő számban a kötél kiegészítő tartozékainak ismertetésével folytatjuk. /Szerk./

Új kiépített szakasszal bővült a Baradla

Az aggteleki Baradla cseppkőbarlang 1960. április 4-én új idegenforgalmi látványosságú szakasszal és kijárat-tal gazdagodott. A barlang turavezetői és hivatásos kutatói hazánk felszabadulásának 15. évfordulójának tiszteletére vállalt felajánlásukat teljesítették azáltal, hogy az IBUSZ és az Országos Tervhivatal segítségével elkészítették a "Labirintus-ág" kiépítését. A mintegy kétszáz méter hosszúságú ujonnan megnyitott szakasz az Oszlepek-csarnoka nevű teremben ágazik ki az eddig látogatott turautvonalból és a "Kis-Baradla" víznyelőnél kirobbantott táróvágattal ér véget a felszínen. A látványos szépségű termeken - amelyek eddig a látogatók előtt ismeretlenek voltak - most kényelmesen járható pompás betonutak kanyarognak végig és rejtett reflektorfény sugárözöne világít. Az ünnepélyes megnyitás napja, április 4-e óta a nagyközönség számára vezetett u.n. aggteleki rövidturák ezt az új utvonalat is végigjárják. Mindazoknak a kutató, barlangvezető és villanyszerelő munkatársaimnak, valamint önkéntes segítőtársainknak, akik e nagy vállalat teljesítésében önzetlen részvállalásukkal segítséget nyújtottak, e helyen is ki szeretném fejezni a legőszintébb baráti köszönetemet, az egyre szépülő és gazdagodó mesebirodalmunk: a BARADLA nevében.

dr. Jakucs L.

Uj barlangtérképjelek ismertetése.

A múlt év /1959/ őszén a Bp. Meteor barlangkutató csoportja vendégül látta a jugoszláviai expedíciójukról hazatérő lengyel kutatókat. Ők bocsátották rendelkezésünkre egy példányban az újonnan kiadott jugoszláv barlangi térképjelzésrendszert. A jelzések nagy vonalakban nemzetközinek mondhatók, mivel maga a jugoszláv kiadvány is kétnyelvű volt /jugoszláv-angol/ s azóta már a lengyel kutatók is használják.

Célszerű lenne ezeket a jeleket nekünk is átvenni, mivel ez az egységesítés nagyban szolgálja a térképek érthetőbbé, kifejezőbbé tételét. Ezenkívül nemcsak az egységesítés lenne a jelentősége, hanem segítséget nyújtanak a térképek rajzolásában is.

A jelzésrendszert természetesen nem tudjuk változtatás nélkül alkalmazni - kihagytuk belőle a jugoszláv jellegzetességeket, kibővítettük a magyar sajátosságokkal és új ötletekkel is gazdagítottuk. /Alább pontosan megjelöltük a változtatásokat./

A jelzések nagy száma miatt sajnos nem lehet mindent egy térképen feltüntetni, éppen ezért a következő csoportosítást eszközöltük:

1/ Topográfiai jelek. /1 - 21/

Jelentőségük abban áll, hogy használatukkal a kétszelvényű ábrázolás csaknem teljesen elhanyagolható az egyetlen /alaprajzi/ szelvényre merőleges irányú kiterjedések méreteinek számszerű bejelölésével. /Változtatások, ill. új jelölések: 11, 12, 20 /

2/ Képződmények, üledék. /22 - 30/

/Változtatások, ill. új jelölések: 22/a, 23, 24/a, 25, 26/a, 27, 30/

3/ Meteorológia, hidrológia, ősmaradványok. /31-38/

/Változtatások, ill. új jelölések: 31, 32, 33, 34/

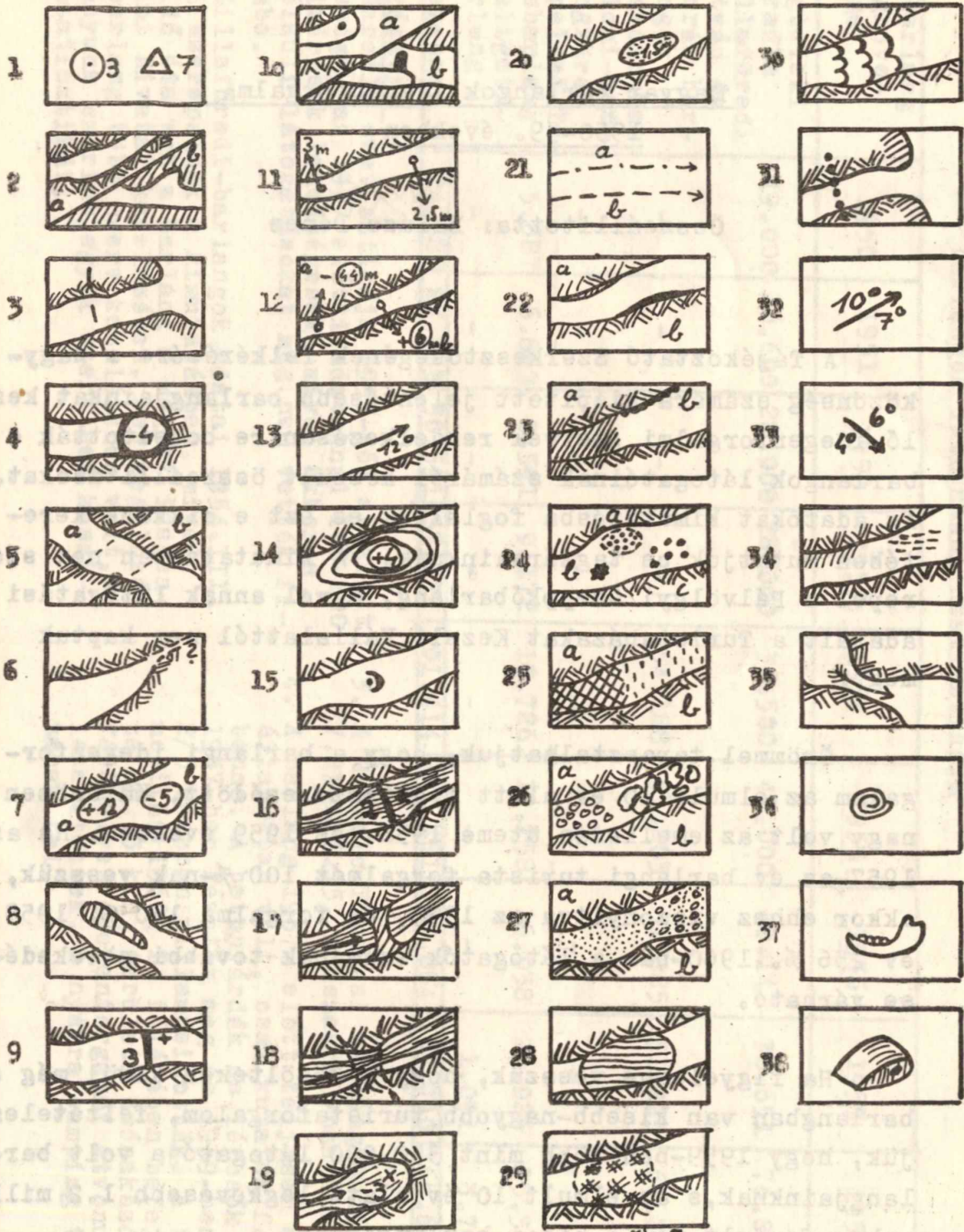
Természetesen ez a csoportosítás nem jelenti azt, hogy a jelzéseket szigorúan csak ebben a kötetben lehetne használni. A két csoport összevonása - különösen az 1-2; 1-3 összevonás - természetesen megengedhető és lehetséges, addig, amíg ez a zsufoltság miatt a térkép érthetőségének rovására nem megy.

A jelzésrendszer a vízszintes és közel vízszintes barlangok ábrázolásánál használható fel. A zombolyok speciális jelenségeit ábrázoló jeleket külön összeállításban fogjuk közölni, ugyancsak a részletes geológiai felvételezés jeleit is.

Kósa Attila

A jelzések magyarázata.

- 1./ Fixpontok.
- 2./ A barlang - a./ alaprajzi - b./ hosszszelvényének ábrázolása.
- 3./ Barlangbejárat a külső világosság behatolási határának jelölésével.
- 4./ Függőleges bejárat /v.kürtő mélységének jelölésével.
- 5./ Két emelet kereszteződése. a./ alsó emelet, b./ felső emelet.
- 6./ Szűk hasadékból végződő járat.
- 7./ a./ aven b./ kürtő-mélységük, ill. magasságuk jelölésével.
- 8./ Oszlop, v. válaszfal.
- 9./ Hirtelen szintsüllyedés a mélység jelölésével.
- 10./ Padka cseppkőoszloppal. a./ alaprajz, b./ hosszszelvény.
- 11./ A barlangfolyosó magassága /fenéktől mennyezetig/ jellemző pontokon.
- 12./ A barlang - a./ mély-, b./ magaspontja a bejáratától számítva. /A magaspont egybeeshet a bejáratával./
- 13./ A barlangfolyosó lejtése fokokban. /A nyíl a mélyebb pont felé mutat./
- 14./ Domb - színtvonalakkal.
- 15./ Viznyelő.
- 16./ Patak vizeséssel. /Mélysége jelölve./ A nyíl a folyásirányba mutat. A patak medre a középvízállás szerint jelölendő be.
- 17./ Szifon.
- 18./ Időszakos szifon.
- 19./ Végszifon - mélysége jelölésével.
- 20./ Tó - mélysége jelölésével.
- 21./ a./ ősi patakmeder, b./ időszakos patakmeder.
- 22./ a./ mésztufa falon, b./ cseppkőbekérgezés falon.
- 23./ a. cseppkőkéreg fenéken. b./ borsókó falon.
- 24./ a./ sztalaktitok nagy tömegben, b./ cseppkőoszlop, c./ sztalagmitok.
- 25./ a./ agyag, b./ kalcitlapok és aragonit fenéken.
- 26./ a./ kavics, b./ nagyobb kövek.
- 27./ a./ homok, b./ kavicsos homok /föveny/
- 28./ Téli eljegesedés.
- 29./ Guanó.
- 30./ Mésztufa fenéken.
- 31./ Barlangbejárat a külső levegő behatolása határának jelölésével.
- 32./ A levegő hőmérséklete. Fent: téli középh., lent: nyári középh.
- 33./ A víz hőmérséklete. Fent: téli középh., lent: nyári középh.
- 34./ Intenzív vízbeszivárgás. a./ falon, b./ mennyezeten.
- 35./ Huzat.
- 36./ Kövületek.
- 37./ Ásatott ősmaradvány, v. helye.
- 38./ Archeológiai lelet, v. helye.

Magyar barlangok idegenforgalma
1950-59. években

Összeállította: Balázs Dénes

A Tájékoztató Szerkesztőségének felkérésére a nagyközönség számára kiépített jelentősebb barlangjainkat kezelő idegenforgalmi szervek rendelkezésünkre bocsátották a barlangok látogatóinak számáról készült összeállításokat. Az adatokat kimutatásba foglaltuk és azt e cikkünk keretében mutatjuk be tagtársainknak. /A kimutatásban nem szerepel a Pálvölgyi Cseppkőbarlang, mivel annak látogatási adatait a Turistaházakat Kezelő Vállalattól nem kaptuk meg./

Örömmel tapasztalhatjuk, hogy a barlangi idegenforgalom az elmúlt 10 év alatt megtízszereződött. Különösen nagy volt az emelkedés üteme 1958. és 1959 években. Ha az 1957-es év barlangi turista forgalmát 100 %-nak vesszük, akkor ehhez viszonyítva az 1958. év forgalma 150 %, 1959 év 256 %. 1960-ban a látogatók számának további növekedése várható.

Ha figyelembe vesszük, hogy a közölteken kívül még számos barlangban van kisebb-nagyobb turistaforgalom, feltételezhetjük, hogy 1959-ben több mint 350.000 látogatója volt barlangjainknak, s az elmúlt 10 év alatt legkevesebb 1.2 millió ember fordult meg a hazai barlangokban.

Az idegenforgalmi célokra kiépített jelentősebb magyarországi
barlangok látogatási statisztikája

A barlang megneve- zése	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	Látoga- tók szá- ma összesen 1950-59
1. Aggteleki Baradla	19.000	20.600	22.000	28.000	36.500	42.000	40.141	36.651	76.824	100.839	422.555
2. Tillafüredi István és Forrás bar- langok	-	-	-	-	54.188	57.203	51.885	51.223	61.712	80.251	356.462
3. Miskolc-Ta- polcai-bar- langfürdő	-	-	-	-	-	-	-	-	-	60.956	60.956
4. Rapolcai Pa- vasbarlang	5.687	6.863	8.591	9.172	10.726	12.258	16.038	21.025	23.334	30.449	144.143
5. Abaligetl- barlang	-	-	-	-	-	-	-	1.091	3.731	10.417	15.239
Összesen:	24.687	27.463	30.591	37.172	101.414	111.461	108.064	109.990	165.601	282.912	999.355

Magyarországi:

1. A Baradla statisztikája 1957-től abszolút pontosságra, az 1957 előtti adatokról 190-200 fős eltérések lehetségesek, mivel akkor a jegynélküli látogatókat még nem vették figyelembe.

2. A Tillafüredi-barlangok adatai 1954. III. 22-től szerepelnek a kimutatásban, mivel ezen idő óta van a barlang a megyei idegenforgalmi hivatal kezelésében. Azt megelőzően a barlang több szerv kezelésében volt, de tudományunk szerint egyik szerv sem készített statisztikát.

3. A Miskolc-Tapolcai barlangfürdő adatai 1959. V. 23-XII. 15. időszakra vonatkoznak.

4. A barlang 1957. előtt teljesen elhanyagolt állapotban volt, csak kutatók fordultak meg benne. A betonjárdák és léposók megépítését 1957-ben kezdték meg és 1959-ben a barlangot 2/3 részben villamosították. A teljes villamosítás 1960. I. félfévben befejeződik. Előtte kb. 3 k.h. területű osónakázó tavat és 30 férőhelyes idegenforgalmi átvonuló szállást létesítettek. A nyárra camping tábort állítottak fel.

Barlangkutató Csoportjaink

életéből

KINIZSI BARLANGKUTATÓ CSOPORT

F E L H I V Á S A

A Teresztenyei-barlangrendszer évek óta folyó feltárási munkáinak meggyorsítása és tervszerűbbé tétele érdekében felhívással fordulunk a különböző barlangkutató csoportokhoz és egyéni kutatókhoz a kutatási munkákban való önkéntes részvételre.

A feltárási munkákat a Kinizsi barlangkutató csoport 13.sz. munkahelyén, a Teresztenyei-karsztforrásnál összpontosítjuk. Az expedíció időtartama: 1960. július 1-től augusztus 31-ig.

A jelentkezők a feltáró munkákban saját felelősségükre vesznek részt. A szükséges munkaeszközökről, felszerelésekről csoportunk gondoskodik, azonban örömmel vennénk, ha e téren az érdekelt kutatócsoportok is segítségünkre tudnának lenni. Az utazás költségeit és az étkezés önköltségét a jelentkezőknek kell viselniük.

Hat főnél nagyobb, szervezett csoportok önálló feltárási feladatot vállalhatnak, ez esetben azonban anyagi felelősséggel tartoznak a tulajdonos ingatlanában esetleg bekövetkező károkért.

Az expedícióban való részvételre jelentkezni lehet 1960. május 25-ig "Kinizsi barlangkutató csoport, Budapest, V.Akadémia u.1-3. Elm.Min." címen.

A feltárási munkák vezetői az egyes munkaszakaszokban: dr.Dénes György, Palánkai János és Balázs Dénes.

B A R L A N G K U T A T Á S I H I R E K

Feltörték a Mátyást !

Mult év decemberében örömmel számoltunk be Tájékoztatónk olvasóinak, hogy végre megoldódott a Mátyáshegyi-barlang lezárásának évek óta huzódó ügye. A barlang lezárult e nem sze-di már áldozatait hivatlan látogatói sorából

Annál nagyobb megdöbbenéssel hallottuk a hirt, hogy március 26-án feltörték a bejáratit ajtót.

A következő nap, március 27-én, vasárnap délután Palánkai János vezetésével a Kinizsi kutatóbrigádja szállt le a barlangba. A barlang mélyén két hiányos öltözetű, kimerült fiatalemberre bukkantak. A két eltévedt hivatlan látogató: Szalai István, 19 éves, XI. Villányi u.28, és Kobza Rudolf 18 éves, III. Zápor u.98.sz. alatti lakók. Március 26-án, szombaton reggel mentek le a barlangba. A főbejárat állításuk szerint még nem volt feltörve, ók az oldalsó, még szabadon álló bejáraton keresztül csuszta be. A barlangban eltévedtek. Mikor lámpájuk felmondta a szolgálatot, megmaradt gyufájukkal nélkülözhető ruhadarabjaikat égették el - a kivezető utat mégsem találták meg.

Jellemző, hogy visszatérőben e vasárnap este még további 14 hivatlan, eltévedt barlanglátogatót szedtek össze kutatóink. Mint ahogy sötét éjszakában a lámpa fénye maga köré gyűjti a szárnyas rovarokat, úgy vonzotta magához a rövid időre megnyitott barlang is hivatlan látogatóit....

D-1

Ujából felfedezték - a Szaplaki Ördöglyukat.

A Szentendrei Idegenforgalmi Hivatal bejelentése alapján a Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat mult év decemberében arról értesítette Társulatunkat, hogy Pilisszentkereszt közelében egy érdekes barlangot fedeztek fel. A barlangba kötélen lehet leereszkedni és az alján patak folyik. E bejelentésről a Tájékoztató decemberi számában röviden hírt adtunk.

A TIT felkérésére Társulatunk képviselői, Magyar! Gábor és Palánkai János szálltak ki a helyszínre megvizsgálni az

"új felfedezést". Pilisszentkereszt községben lelkes önkéntes barlangkutató expedíció verbuválódott össze. Köztük volt a falu tanácselnöke, az iskola igazgatója és az üdülő gondnoka is. Nekivágtak a hegyeknek és a kis expedíció tagsága rövidesen meg is érkezett a felfedezés színhelyére - a Szoplaki Ördöglyukhoz.

A másodszori felfedezés kudarca nem keserítette el a lelkes helyi kutatókat. Elhatározták, hogy a falu fiatalsága és a szentendrei természetjárók segítségével "kitakarítják" a barlangot, lejáratot építenek benne. Munkájukat a Szentendrei Idegenforgalmi Hivatal is támogatja. Az önkéntes szentkereszti barlangos-brigád felkérte Társulatunk jelenlevő képviselőit, hogy szakmailag támogassák, irányítsák munkájukat.

Reméljük, hogy fogunk még hallani a lelkes kis kutatócsoport munkájáról....

B.D.

Barlangriadó Budapesten

Április 15-én délután történt.

Bejelentés érkezett a Társulat titkárságához. Négy napja nyomtalanul eltűnt Földi Gusztáv pedagógus, a Centenáris-barlang egyik ismert kutatója. Feltételezhető, hogy barlangi baleset érte....

A barlangi mentőszolgálat gépezete azonnal működésbe lendült. Egy-két órán belül utbaindultak az önkéntes mentőbrigádok a Solymári-, a Mátyáshegyi-, a Pálvölgyi-, Ferenchegy-i és a Szemlőhegyi barlangok átkutatására.

Hajnatra valamennyi labirintust átfésülték és tisztázódott: nem barlangban tűnt el a keresett ember. /A következő napon máshol találták a tragikussorsú pedagógus holttestét/.

A budapesti barlangkutatók mentőszolgálatja ismét kiállta a próbát. A Társulat vezetősége ezúton mond köszönetet mindazoknak a kutatóknak, akik fáradtságot nem kimélve - egy embertársuk megmentésének reményében - résztvettek az egész éjszakát igénybevevő munkában.

D-i

- KUTATÁSI EREDMÉNYEK - KUTATÁSI TERVEK -

"Felszabadulási műszak" - Terezstényén.

A Vörös Meteor Barlangkutató Csoport kutatói április 2-án Terezstényére utaztak, hogy ott egy hetes "felszabadulási műszak" keretében folytassák a forrásbarlang feltérési munkáit. Ezuttal 16 kutató vett részt a munkában.

A nyárra tervezett és a Kinizsi kutatócsoporttal összehangolt nagyszabású terezstényei feltérési munkák előkészítésére most a forrás szája előtti terep rendezésén dolgoztak kutatóink. Süllyesztették a patak medrét, ott síneket fektettek le, csillét állítottak be és csillebuktatót létesítettek. Így most a barlang szája előtti további medersüllyesztés és majd a barlangban végrehajtandó bontás anyagát már csillén lehet viszonylag gyorsan és könnyen elszállítani.

Nagy segítséget nyújtott a munkához a Rudabányai Vasérobánya Vállalat csille, sínek és szerszámok rendelkezésre bocsátásával, a Rudabányai Barlangkutató Csoport titkára, Majoros László lelkes munkájával, mellyel mint hozzáértő a csillepálya megépítését irányította, valamint a Dorogi Barlangkutató Csoport vezetője Benedek Endre bányamérnök, aki megszemlélte a munkahelyet és további munkánkhoz sok hasznos szaktanácsot adott. Jólesett csoportunknak, hogy a Vámör Barlangkutató csoport vezetője, Szilvássy Gyula, Társulatunk gazdasági titkára meglátogatta kutatóinkat a felszabadulási műszak során.

A terezstényei munka után résztvettünk Putz Gizellával egy Baradla-kutatótúrán, melynek során sikerült az 6 számításai alapján fellelni a barlang falán Vass Imre 1821. évi, immár klasszikussá vált feliratát.

Kutatóink végül Ján Majko, a neves szlovák barlangkutató meghívására egy napos tanulmányi turát tettek Csehszlovákiában, ahol megtekintették a Milada víznyelőbarlangban folyó rendkívül érdekes feltérési munkákat. Csehszlovák barátaink munkamódszerének tanulmányozása igen hasznos volt, a már beindulásában is tekintélyes és oseppekövekben gazdag barlangszakassz bejárása pedig emlékezetes élményt nyújtott. +

+ A Milada-barlang részletesebb ismertetésére következő számunkban visszatérünk. /Szerk./

A barlang megtekintése után a Vörös Meteor és a Müegyetemi Csoport kutatói a borzovai /szádvárborsai/ tanácselnök meghívására látogatást tettek a szépen fejlődő kis délszlovákiai termelészövetkezeti községben és egy élmányekben gazdag nap után, a magyar-osztrák barátság szellemében eltöltött kellemes este emlékével tértünk haza Magyarországra.

Dr. Dénes György

Expedíciós előkészületek

Az egyesült Kinizsi barlangkutató csoportok az ide nyáron július és augusztus hónapra a Teresztényei-karsztforrásnál levő 13. számú munkahelyükön - melyet az ingatlan tulajdonosától barlangkutatói célra 1958. január 1-től 5 évre bérbe vettek - nagyszabású barlangfeltáró munkát készítenek elő.

Most a legfontosabb feladat a munkálatok gépesítése, a feltárási munkák műszaki színvonalának emelése, a szállítás meggyorsítása és korszerűsítése.

Már eddig is több vállalat sietett barlangkutatóink segítségére. A Szerencsi Cukorgyár pl. 160 m kisvasuti sít, 2 csillét, különféle táborfelszereléseket stb. bocsátott rendelkezésünkre.

A barlang feltárása során több mint 100 m³ kőzetet kell megmozgatni, ami nem kevés munkaigénnyel jár. A Vörös Meteor barlangkutatói már az elmúlt években nagy segítséget nyújtottak az igen nehéz körülmények közt folyó munkához, s most újult erővel, nagy aktivitással kapcsolódtak be. Örömmel értesültünk a rudabányai csoport lelkes segítségéről is.

De nemcsak a kutatócsoportok részéről is az érdeklődés, hanem más társadalmi szervek részéről is. A Szerencsi Cukorgyár KISZ. szervezete bejelentette, hogy 30 fővel kíván résztvenni a munkálatokban.

Kutatócsoportunk 9 tagu részlege a húsvéti ünnepeket felhasználva a helyszínen megtárgyalta az elvégzendő munkákat, kijelölte a táborhelyét. Vízfestési kísérleteket eszközöltek és megkezdték a forrás vizének rendszeres időközönkénti kémiai analízisét. Ez utóbbi kísérleteinkről és vizsgálatainkról kellő számú adat birtokában külön számolunk be.

Balázs D.

Pénzpataki-expedíció

A Vámórség barlangkutató csoportja Szilvássy Gyula vezetésével nagy expedíciót szervez a Pénzpataki-viznyelő barlang további kutatására.

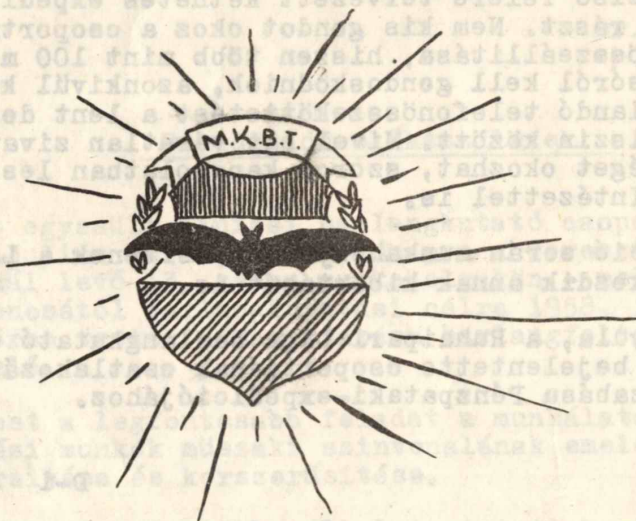
A július első felére tervezett kéthetes expedíción kb. 20 kutató vesz részt. Nem kis gondot okoz a csoportnak a felszerelések összeállítása, hiszen több mint 100 m üzembiztos fémhágsóról kell gondoskodniuk, azonkívül ki kell építeni az állandó telefonösszeköttetést a lent delgozó csoportok és a külszín között. Mivel egy váratlan zivatar súlyos szerencsétlenséget okozhat, szoros kapcsolatban lesznek a Meteorológiai Intézettel is.

Az expedíció során munkahelyet létesítenek a Latorforrásnál, és megkezdik annak kibontását is.

Hégráth Gyula, a Ruháipari Liga barlangkutató csoportjának vezetője bejelentette csoportjának csatlakezését a Vámórség nagyszabású Pénzpataki-expedíciójához.

D-1

TÁRSULATI ÉLET

A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ

TÁRSULAT

r e n d e z v é n y e i 1960.
május-június hónapban

Vezetőségi ülés

1960. május 27-én 16 órakor, valamint

1960. június 10-én 17 órakor

a MKBT vezetősége ülést tart az ELTE Állatrend-
szertani Intézetének könyvtárszobájában /Bp.,
VIII. Puskin utca 3.I.em./

Választmányi ülés

1960. június 15-én 18 órakor

a MKBT választmányának ülése a Bányaiipari Dolgozók
Szakszervezetének székházában /Bp., VI. Gorkij-fa-
sor 46. I.em., Lenin-terem./

Alapfoku tanfolyam

1960. május 8-án

második barlangjárás, gyakorlati barlangmérés az alapfoku tanfolyam hallgatói számára. Találkozás: reggel 8 órakor a Margit-hídi HÉV állomáson. A résztvevők hozzanak magukkal egy napi élelmet, erős cipőt, barlangruhát és karbidlámpát. Ezen a turán a tanfolyam elméleti óráit nem látogató tagok csak akkor vehetnek részt, ha azt a csoport vezetője előzetesen kéri.

1960. május 25-én 18 órakor

az alapfoku tanfolyam vizsgálja a Bányaiipari Dolgozók Szakszervezetének székházában /Bp. VI. Gorkij-fasor 46. I.em. Lenin-terem./ A vizsgázók hozzanak magukkal 4 iv papírt és írószerszámot. Olyanok is vizsgázhatnak, akik a tanfolyamon nem vettek részt.

Továbbképző tanfolyam

1960. május 19-én 17 óra 30 perc, valamint

1960. június 16-án 17 óra 30 perc

kezdettel tartja az Oktatási és Propaganda Bizottság a továbbképző tanfolyam soronkövetkező előadásait és gyakorlatait a Petőfi Gimnázium vegytani előadótermében /Bp. I. Attila u.1-3.II.em./

Szakülések

1960. május 27-én 18 órakor

tartja a Karsztmorfológiai Szakbizottság idei harmadik szakülését az ELTE Állatrendszertani Intézetének előadótermében /Bp., VIII. Puskin u.3.II.em./

Tárgysorozat:

- 1./ Maucha László: Fotogrammetrikus módszer a barlangok keresztmetszélvényezésére.
- 2./ Simon Dénes: Karsztmorfológiai vizsgálatok a Budapesten melletti Csiki-hegyekben,

1960. június 10-én 18 órakor

a Karsztmorfológiai Szakbizottság negyedik ülése a fenti helyen.

Tárgysorozat:

- 1./ Dr. Jakucs László: Beszámoló az újabb aggteleki kutatásokról.
- 2./ Dr. Leél-Óssy Sándor: A Bükk-hegység barlangjainak karsztmorfológiai rendszerezése.

Klubnap

1960. május 4-én 18 órakor,

május hó első szerdáján klubnapot tartunk. A klubnapon bemutatjuk a "magyar karsztvidékekre és barlangokra jellemző gyűjtemény" első darabjait.

A klubnap keretében Maucha László vetítettképes előadás keretében ismerteti a Műszaki Egyetem barlangkutató csoportjának munkáját /az ápr. 13-án elmaradt előadás megtartása/.

A klubnap helye: Bányaipari Dolgozók Szakszervezetének székháza /Bp.VI. Gorkij-fasor 46. Lenin-terem./

1960. június 1-én 19 órakor

június hó első szerdáján társulati klubnap. A műsor összeállításáról a Kinizsi Barlangkutató Csoport gondoskodik.

A klubest keretében bemutatásra kerül a csoport hétéves működéséről készült dokumentumfilm. A kutatócsoport tagjai vidám barlangos dalokat, csasztuskákat adnak elő, a csoport vezetője pedig kínai barlangkutatói élményeiről számol be.

A klubnap helye mint fent.

Ankét

1960. május 5-én 18 órakor

rendezi a MTESz Magyar Karszt- és Barlangkutató Bizottsága első ankétjét a Technika Házában /Bp.V.Szabadság-tér 17./

Tárgy: A hazai barlangkutatózás aktuális kérdései.

Előadó: dr. Jakucs László.

Az ülésre ezuton is meghívjuk a szakbizottságok vezetőit és tagjait, valamennyi érdeklődő tagtársunkat.

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat

1960. április 11-én megtartott

választmányi ülésének fontosabb határozatai

1./ Természetbarát szakosztály alakítása.

A választmány megvitatta a Társulaton belül létesítendő természetbarát szakosztály kérdését és határozatban kimondta annak megalakítását. Azok az egyéni barlangkutatók vagy kutató csoportok, akik eddig féláru vasuti kedvezménnyel nem rendelkeztek, a Magyar Természetbarát Szövetségbe belépve, jözet nyerhetnek arra, hogy turáik, barlanglátogatásaik alkalmával - a MTSz által szabályozott módon - 50 %-os vasuti kedvezményben részesüljenek.

Felelős: Barátosi József
MTSz-essel folytatandó tárgyalásokért:
dr. Dénes György.
Határidő: 1960. május 31.

2./ Pálvölgyi Cseppkőbarlang

A következő időszakban sor kerül a Pálvölgyi Cseppkőbarlang tönkrement, elhasználdott berendezéseinek felújítására, újjáépítésére. A Turistaházakat Kezelő Vállalat felkérte Társulatunkat, hogy a korlátok kiegészítésére és az új korlátok helyének kijelölésére tegyen javaslatot. A választmány ennek végrehajtására bizottságot jelölt ki, melynek tagjai: Hégráth Gyula, Magyarai Gábor és az Okt. és Prop. Biz. kijelölt tagja.

A bizottság munkáját az Oktatási és Propaganda Bizottság fogja össze.

Felelős: Barátosi József
Határidő: lehetőleg 1960.
április 30.

3./ Barlangmuzeum

A Turistaházakat Kezelő Vállalat külön helyiséget biztosít a Társulat részére a Pálvölgyi Cseppkőbarlangnál barlangmuzeum céljaira. A muzeumi anyag elrendezését az Okt. és Prop. Bizottság végzi a geológus technikusokkal. Kéri a Bizottság, hogy a felajánlott képeket, gyűjteményeket stb. az érdekeltek

közvetlenül a Bizottság elnökéhez, Barátosi Józsefhez juttas-
sák el. /Bp. I. Logodi u.28./

Felelős: Barátosi József
Határidő: az anyag beérkezése
szerint.

4./ Barlangvezetői szolgálat

A Társulat kiegészítő barlangvezetői szolgálatot tart ápr.
30-tól kezdve vasárnaponként a Pálvölgyi Cseppkőbarlangnál.
A szolgálat szervezését az Okt. és Prop. Bizottság részéről
Józsa László geofizikus tanár, a geológiai technikum részéről
Kovács József geológus tanár intézi. Kérjük a budapesti cso-
portok vezetőit, hogy közöljék barlangvezetésre és előadás
tartására jelentkező munkatársaik nevét a Bizottsággal.

Felelős: Barátosi József
Határidő: 1960. ápr. 30.

5./ Pálvölgyi Cseppkőbarlang világitása

a./ A közeljövőben ujjaépül a Pálvölgyi Cseppkőbarlang
villanyvilágitása. A választmány megbizta a műszaki bizott-
ságot, hogy szaktanácsival legyen segítségére a világitási be-
rendezéseket tervező és kivitelező szerveknek.

Felelősök: Jambrik Károly és
Bios Lajos
Határidő: a munkálatoktól
függően.

b./ A Pálvölgyi Cseppkőbarlang világitásának ujjaépítésé-
vel kapcsolatosan pályázatot hirdetünk Társulatunk ifjusága
részére. A barlang korszerű kivilágitására vonatkozó legjobb
elgondolásokat, javaslatokat díjazásban részesítjük. Első
díj 500.- Ft, második 300 Ft és a harmadik 200 Ft. A pályázat
tartalmazza a bejárásra tervezett utvonal megvilágitását /új
utvonalat is javasolhat a pályázat/, a megtekintendő alaku-
latokat, képződményeket, a kapcsolótáblák elhelyezéseit össze-
függésben a barlangismertető helyek megválasztásával, a megvi-
lágitások technikai módozatait stb. A pályázatokat "Hogyan
világitanám meg a Pálvölgyi Cseppkőbarlangot?" c. felirattal el-
látott levélben Szász Imrénéhez kell benyújtani/Gorkij-fasor 46/.
A pályázat beküldési határideje: 1960. június 30.

A pályázatokat a műszaki bizottság bírálja
el.
Eredményhirdetés: 1960. július 31-ig.

6./ Pályázat a Szemlőhegyi-barlang kiépítésére

A választmányi ülésen felmerült javaslat alapján a választmány megbizta a titkárságot, hogy dolgozzon ki pályázati felhívást 1961. évre a Szemlőhegyi-barlang komplex kiépítési terveinek /világítással/ elkészítésére.

Felelős: Barátosi József
Határidő: 1960. július 31.

7./ Tagdíjak befizetése és felhasználása.

A társulati tagsági díjakat egyénileg vagy csoportosan a Társulat OTP-nél vezetett számlájára /számlaszám: 252.291-V/ kell átutalni vagy közvetlenül a Társulat pénztárába fizethető be Szilvássy Gyula gazdasági titkár útján. A tagdíjak a Társulat adminisztrációjának fedezetére fordítandók. A tagdíj ellenében minden egyes tag saját címére megkapja a Tájékoztatót.

/A titkárság több tagtársunk részére címhiány miatt nem tudta kiküldeni a Tájékoztatót. Az érdekelteket kérjük, hogy levelezési címüket mielőbb közöljék a Társulat adminisztrátorával, Szász Imréné elvtársnővel. - Bp. VI. Gorkij-fasor 46./

Felelős: Szilvássy Gyula és
Neppel Ferenc

8./ Jogi tagdíjak

A választmány elfogadta a vezetőségnek azt a javaslatát, hogy a jogi tagdíjak 50 %-át központilag használjuk fel a barlangkutatói munkák támogatására, míg a másik 50 %-ot azon csoport részére kell kifizetni, amely a jogi tagdíjat szerezte. Egyéni tagok az általuk szerzett jogi tagdíj felét természetesen nem kaphatják vissza, de joguk van azt valamely kutató csoport részére felajánlani. A csoportok a visszakapott jogi tagdíjat a pénzkezelésre vonatkozó általános szabályok szerint szabadon felhasználhatják, de erről év végén elszámolást kell adniok a Társulat részére. Az elkövetkező években biztosítani kell, hogy a csoportok az általuk szerzett jogi tagdíjaknál nagyobb hányadát /60-80 %-át/ kaphassák vissza saját kutatási feladataik pénzügyi alátámasztására.

Felelős: Szilvássy Gyula

9./ Veszélyes barlangok táblával jelölése

A veszélyes barlangok táblával való jelölésére a vezetőség által tett javaslatot - melyet a Tájékoztató márciusi számában részletesebben ismertettünk - a választmány jóváhagyta.

és ezután is felhívja a kutatócsoportokat, hogy erre vonatkozó bejelentéseiket mielőbb tegyék meg.

Felelős: Barátosi József
Határidő: 1960. szept.30.

10./ A MTESz. keretében működő
Magyar Karszt- és Barlangkutató Bizottság

A választmány egyhangulag tudomásul vette a vezetőség közlését a MTESz keretében megalakult Magyar Karszt- és Barlangkutató Bizottság feladatairól és működéséről.

11./ Csehszlovákiai barlangtura

A választmány jóváhagyta a nyári Csehszlovákiai autóbuzsos barlangtura tervét. Tervezett utvonal és utiprogram:

1. nap: Bp-Lucenec-Domica /200 km, 7 óra/
2. " : Domica /barlang/-Domica-fennsík-Dobsina /60 km.3 ó./
3. " : Dobsina-Tátralomnic /90 km/-Dämenova /180 km.10 ó./
4. " : Dämenova-Noví Mesto /200 km/-Brno /300 km.14 óra/
5. " : Brno-Macocha-Bratislava /150 km, 5 óra/
6. " : Bratislava-Bp. /200 km, 6 óra/

Költségek /40 főre számítva/:

Utiköltség /1100 km/	11.000 Ft,
utlevél /40 fő á/ 100.-Ft/	4.000 "
szállásdíj	2.000 "
barlangbelépők, lanovka stb.	5.000 "
Összesen:	<u>22.000 Ft</u>

Egy személyre tehát, 40 fő esetén 550.- Ft + előre nem látott kiadás 50.- Ft, összesen 600.- Ft jut. Zsebpénz és étkezés ebben az összegben nem szerepel. Várható költségek: kb. 150-200 Ké személyenként, külön befizetés ellenében.

Jelenleg csupán 30 jelentkező van az utra, ami a résztvevők egy személyre jutó költségeket növeli, sőt kellő számú jelentkező hiányában az egész tura el is maradhat. Kérjük, hogy aki még részt kíván venni az uton, sürgősen jelentkezék.

Felelős: Barátosi József

12./ Barlangok kutatási előjogai

A választmányi ülés e kérdést levette az értekezlet napirendjéről.

13./ Tájékoztató költségei

A Tájékoztató szerkesztője a választmány tájékoztatása céljából közölte, hogy az új eljárással készülő havi tájékoztató kiadása a Társulat részére 1960. I. negyedévében a következő költségekkel járt /borítólap és postaköltség nélkül/:

	<u>Oldal szám</u>	<u>Összes költség 450 példányra</u>	<u>Egy példány önköltsége</u>
1960. I-II.havi összevont szám	68	2,740.20 Ft	6.09 Ft
1960. III.havi szám	66	2,722.96 "	6.05 "
Összesen:	134	5.463.16 Ft	12.14 Ft

Éves viszonylatban a Tájékoztató költségei meghaladják a 20.000 Ft-ot.

A tájékoztatást a választmány tudomásul vette.

14./ Társulati jelvény

A választmány jóváhagyta azt az előterjesztést, hogy a Társulat - kellőszámu igénylés esetén - kabáthajtókán hordható, négy színű társulati jelvényt gyártasson le.

A jelvény ára darabonként kb. 10.- Ft lesz. Kérjük tagtársainkat, hogy igényléseiket juttassák el Szilvássy Gyula gazdasági titkárhoz /Bp,V. Alkotmány u.6./ . Az igénylés vételi kötelezettséggel jár.

Felelős: Szilvássy Gyula.
Határidő: 1960. július 31.

Barlanglátogatásokkal kapcsolatos tudnivalók

Baradla

Az Aggteleki Cseppkőbarlangok Igazgatósága a Baradla-barlang látogatásának tervszerűbbé tétele érdekében kéri a kutató-csoportokat, hogy előre jelezzék levélben, ha csoportjuk vagy annak egyes tagjai látogatást kívánnak tenni a barlangban. A levelet a csoport vezetőjének vagy a Társulat valamely vezetőségi tagjának /titkárnak/ kell aláírnia.

Béke-barlang

Az Ózdi Kórház kérésére a kórház és a barlangigazgatóság

közt létrejött megállapodás alapján a barlangban folyó egészségügyi kísérletek miatt a barlang látogatása 1950. május 1-től október 31-ig szünetel. Ha a kísérletek eredménnyel járnak, a barlang egy részét szanatóriumi célra leválasztják, míg a többi részét idegenforgalmi célra felszabadítják.

Szabadság-barlang

Az Országos Természetvédelmi Tanács rendelkezése értelmében a barlang a bejárati szakassz veszélyessége miatt - a bejárat végleges kiépítéséig - nem látogatható.

Leány- és Legény-barlang

A pilisi Leány- és Legény-barlangot a dorogi Kadió Ottokár barlangkutató csoport vette kezelésbe. Aki e barlangot fel kívánja keresni, szándékát előre jelentse be a csoportnál /Benedek Endre, Esztergom, Irinyi u.1./ A barlangba való leszállás előtt és utána a Klastrompusztai Turistaházban kell jelentkezni.

/D-1/

Megalakult a MKBT Szakkönyvtára!

A Tájékoztató márciusi számában közzétett felhívásunkra egymás után érkeznek a felállított társulati szakkönyvtár részére a különböző karszt- és barlangtani kiadványok.

A Tájékoztatónk lapzártáig beérkezett anyagokat az alábbiakban nyugtázzuk:

<u>A kiadvány címe:</u>	<u>Írója:</u>	<u>Beküldője:</u>
Barlangkutató Szilice környékén /Különle-nyomat a Turisták Lapja 1942-43 évf.-ból	dr. Bertalan Károly	dr. Bertalan Károly
Kiegészítés a bakonyi barlangok ismeretéhez /különle nyomat a Földr. Ért. 1954. évf.-ból./		
Bakony földtani térképe /1:25.000/		
Slovensky Kras. 1957-58.	a Szlovák Karszt- múzeum évkönyve.	Balázs Dénes
Külgárszkaja Ledjanaja Pescsera /Kunguri Jégbarlang/	V. Sz. Lukin Gy. V. Rizikov, A. V. Turisev	
Tájékoztató az égerszögi Szabadság-cseppkő-barlangról. /Kézirat gy./	Balázs Dénes	

Veesembükki barlangkutató expedíció /1957./ /Kézirat gyanánt/	Balázs Dénes	Balázs Dénes
Teresztenyei barlangrendszer /kézirat gyan./	"	"
Piticsi-barlangrendszer /Danca-barlang/ /Kézirat gyanánt/	"	"
Csoukoutieni antropológiai kutatások /kinaiul/	Munkaközösség	"
Karsztjelenségek Kinában /Képgyűjtemény, kínai szöveggel/	"	"
Barlangok mélyén	dr.Kessler Hubert	dr.Kessler Hubert
Das Aggteleker Höhlengebiet	"	"
Karsztvizkutatás és feltárás /Vizügyi közl. 1954.különlenyomat/	"	"
Geológus kalapáccsal az ércék nyomában	Jantsky Béla	Barátosi József
Az örök éjszaka világában	dr.Kessler Hubert	Neppel Ferenc
Barlangvilág és Turisták Lapja 1943-44.évfolyamából egyes számok	-	dr.Bertalan Károly
A Mátyáshegyi-barlang /Beszámoló a Földt.Int. vitaüléseiről, 1948./	Jaskó Sándor	Jaskó Sándor
A földtani felépítés és a karsztviz elterjedésének kapcsolata a Dunántúli Középhegységben /Hidr. Közl.1959.különlenyomat/	"	"
A Centenáris-barlang /BETE Barlangkut.Éz.o.kiadása. Különlenyomat a Természet-tudomány 1948.évi kötetéből/	"	"
Földtani Intézet 1956.évkönyvéből:		
a./A Gerecse és Pilis - hegység közötti terület földtana.		
b./Bicske*, Szár és Tata-bánya közötti terület földtani leírása.		
c./A pilisszántói bauxit.		
d./Bauxit-teleproncsok Veszprém és Nagyvázsony környékén	"	"

A fent felsorolt tagtársainknak ezúton mond köszönetet a Társulat vezetősége azért, hogy a felhívásunkra elsőként siettek segítségünkre és kiadványaik felajánlásával megvetették a Társulat könyvtárának alapját.

A Társulatunk könyvtára részére beküldött kiadványok közlését a következő számunkban folytatjuk. A fent közölt könyvek és egyéb kiadványok leltárba vételük után azonnal kölcsönözhetőek.

Társulatunk taglétszáma 1960. április 1-én

Az alábbi táblázatban közöljük a Társulat taglétszámát. A kimutatást a beküldött személyi nyilvántartó lapok alapján Szász Imréné elvtársnő állította össze. A kimutatás nem teljes, mivel több kutatócsoport még nem küldte be tagságának személyi kartonjait.

	Társulati taglétszám		
	férfi	nő	összesen
<u>Budapesti csoportok</u>			
Goldberger	7	2	9
Kinizsi	25	5	30
Láng-Vasas	4	1	5
Műszaki Egyetem	27	-	27
Ruhaipari Liga	7	-	7
Vámórség	15	3	18
Várostervezés	13	2	15
Vörös Meteor	26	1	27
<u>Bp. csoportok</u>			
összesen:	124	14	138
<u>Vidéki csoportok</u>			
Miskolc	58	5	63
Dorog	28	7	35
Rudabánya	13	1	14
Vidék összesen:	99	13	112
Csoportok össz.:	223	27	250
Egyéni tagok	43	13	56
Társulati tagság összesen:	266	40	306

Már most eláruljuk, hogy a legközelebbi számunkban egy érdekesebb statisztikát közlünk: a tagdíjfizetés állását csoportonként. A helyezések még bizonytalanok, hiszen lapzártáig még "nem várt" eredmények születhetnek a tagdíjfizetések terén.

A MKBT Oktatási és Propaganda Bizottságának közleménye:

Kiegészítés az alapfoku tanfolyam
vizsgakérdéseihez

- 1./ Milyen tényezők játszanak szerepet a karsztos üregek kialakulásában?
- 2./ Mi az erózióbázis, és milyen szerepe van barlangok kialakulásában?
- 3./ Mit nevezünk egy barlangrendszer karsztos és nem-karsztos vízgyűjtő területének?
- 4./ Miben különbözik a karsztos és nemkarsztos vízgyűjtő terület szerepe a barlangok szempontjából?

/dr.D.Gy./

TÁJÉKOZTATÓNK RÉGEBBI SZÁMAINAK ÁTTEKINTÉSE

Összeállította: dr. Bertalan Károly

Alábbi összeállításban az ötödik évfolyamában járó Tájékoztatónk első négy évről adunk áttekintést. Célunk az, hogy ennek segítségével tagtársaink megállapíthassák saját sorozatuk esetleges hiányait és könnyebben megtalálhassák az őket érdeklő cikkeket.

Az első négy számhoz nem készült tartalomjegyzék, ezt kivonatosan - most pótoljuk. A biztos azonosítás kedvéért azonban a további számokból is közölnünk kell az első cikkek címét. Egyes számok borítólapján ugyanis, a tervezettől való eltérés miatt, a dátumokat kézzel kellett javítani, ami egyes esetekben el is maradhatott, vagy hibás lehet, sőt kerültek forgalomba példányok sima borítólappal is.

Megjelenéskor kiadványunkat nem láthattuk el évfolyam- és szám-jelzéssel. Most - utólagosan - folytatólagos sorszámmot adunk az egyes füzeteknek, hogy a tárgymutató hivatkozásait egyszerűbbé tegyük. Ugyancsak most pótoljuk az első hat számról hiányzó kiadási adatokat is, amennyire ezeket sikerült megállapítanunk.

A füzetek sorrendje, felirata és tartalma:

1. / 1956. január-február.

KESSLER H.: Beköszöntő	1	lap
M u n k a r e n d	2	lap
A Közp. Bizottságban képviselt barlangkutató csoportok	5	"
A barlangkutató csoportok rendelkezésére álló fontosabb felszerelési tárgyak /táblázat/.	6	"
K.H.: Karsztkutatás a Szovjetunióban	7	"
Dr. BERTALAN K.: Karszt- és barlang-dekumentáció	8	"
Az 1955-ben elhangzott karszt- és barlangkutatókkal kapcsolatos előadások jegyzéke.	17	"
K.H.: Oxigénes légzőkészülék alkalmazása barlangkutatóknál	21	"
MAUCHA L.: Jel. a Budapesti Műszaki Egyetem Ásvány és Földtani Tanszéke barlangkutató csoportjának a Vass Imre-barlangban 1955. novemberében végzett kutatásáról.	22	"
Hirek. Barlangkutatók menedékháza /B.D./	23	"

Biológiai gyűjtések az égerszögi Szabadság-barlangban; Karszt- és barlangkutatói előadássorozat. Felfedezték a jósvafői Tohonyaforrás patakos barlangját./B.K....

Függelék. Beszámoló a miskolci karszthidrológiai és barlangkutató ankétról;	/2/ lap
A hazai karszthidrológiai- és barlangkutató csoportok beszámolója 1955. évben végzett eddigi kutatásaikról. /Kivonat a Miskolci Ankét anyagából./	/3/ "
Az Ankéten elfogadott határozatok /10 pont/	/6/ "

A függelék néhány példánya a "BARLANGKUTATÁS, a Magyar Hidrológiai Társaság Karszthidrológiai és Barlangkutató Bizottságának kiadványa. I. évfolyam 1. szám" címmel külön is forgalomba került. Ezeket azonban a Bizottság nem ismerte el saját kiadványának és úgy intézkedett, hogy a címlap és a névtelen bevezetés eltávolítása után maradó anyagot a Tájékoztató fenti számához kell fűzni.

2./ 1956. március - június. /Megjelent 1956. június 27-én./

Dr. DUDICH E.: Állatgyűjtés a barlangokban	1 lap
Dr. J. SENES: A barlangkutató eredményei Szlovákiában	11 "
KESSLER H.: Az első nemzetközi barlangkutató kongresszus	14 "
GÓBEL E.: A börzsönyi Rózsabánya andezit-ürege	24 "
TÓTH I.: Sopron-környéki barlangok kutatása	25 "
B.K.: Többnapos karsztkonferencia Moszkvában. HOLLY F., MAUCHA L.: Földalatti tábor a kutatás szolgálatában	26 "
	28 "

3./ 1956. július - december. /Megjelent 1957. jan. 2-án/

MAUCHA L.: A magyar barlangkutatók második országos ankétja	1 lap
JAKUCS L.: Barlangkutatóink Csehszlovákiában	11 "
KOWALSKI, K.: A barlangkutató helyzete Lengyelországban	15 "
SZILVÁSSY GY.: Korrózió-álló felirat és jelző táblák	18 "
SZILVÁSSY GY.: Lengyel-, vagy Mammut-barlang	21 "
Ismertetések /Szabényi: Léczfalvi, Bertalan: Maucha/.	23 "
Hírek /Szemplőhegyi bg. kisajátítása, Lilla-füredi bg-ok bev/.	25 "

Külföldi hírek /Domica felf. 30.évforduló-
ja, Mülhoffer! / 26 lap
Külföldi lapszemle /Schönviszky L./ 26 "

4./ 1957. január - június.

Dr. KESSLER H.: Dr. Kadic Ottokár † 1876-
1957./Arcképei/ 1 lap
Dr. BERTALAN K.: Dr. Kadic Ottokár tudomá-
nyos és népszerű dolgozatai /Bibliogr.jegyzék,
244 tételszám alatt 345 cím/ 4 "
Dr. H. TRIMMEL: A barlangkutatás helyzete...
Ausztriában 26 "
Dr. KESSLER H.: Jelentés az osztrák barlang-
kutatókkal folytatott tapasztalatcseréről . 30 "
JAKUCS L.: Jel. a Baradla Alsóbarlangjának
feltárásáról 32 "
Hírek: A Szemlőhegyi barlang kezelésbe vé-
tele /K.H.; Elkészült az égerszögi barlang-
szálló /B.D./; Kiépítik a Szabadság-bg.
bejáratát /B.D./; Szeleológiai kutató ál-
lomás épült a Vass Imre-barlang mellett
/Maucha L./ 36 "
dr. BERTALAN K.: Karszt- és barlang-dokumen-
táció III. 37 "
OZORAY GY.: Két mátrai sziklaüreg 44 "
LÁNG G.: A gerecsei Nagy Somlóhegy bar-
langjai 45 "

5./ 1957. július - december.

Dr. GAÁL ISTVÁN † 1877-1957. 1 lap
KÁRPÁTINÉ RADÓ D.: Jel. az 1957 évi bar-
langkutató ankétról 3 "

6./ 1958.

LÁNG S.: Bulgária karsztjelenségei és
karsztvidékei 1 lap
BALÁZS D.: A Mészégető zomboly átkuta-
tása 8 "

1/ 11
" 12
" 18
" 19
" 23
" 25

1959. február hó.
Körlevél, jeleggi kétlapon kiadvány. Bár a
címe szerint "Tájékoztató" és hátoldalán
rövid híreket is tartalmaz a Pálvölgyi- és
a Mátyáshegyi-barlangról, kis terjedelme
miatt még sem számítjuk be a sorozatba.
1959. szeptember hó.
BARÁTOSI J.: Beköszöntő 1 lap
A M.K.B.I. 1959. évi országos ankétja. 4 "

8./ 1959. október hó.

A M.K.B.T. a l a p s z a b á l y a i 1 lap
PÁLYI GY.: Fluoreszcein előállítása 6 "

9./ 1959. november hó.

SCHEER B.: A Föld igazgyöngye /vers/ 1 lap
A M.K.B.T. ü g y r e n d j e 2 "

10./1959. december hó.

A M.K.B.T. 1959.évi közgyűlése 1 lap
BARÁTOSI J.: A M.K.B.T. ideiglenes vezetőségének beszámolója 5 "

A kiadási adatok összefoglalása:

Sorsz.	Megjelenés időpontja	Szerkesztő	Lektor/ok/	Terjedelem /lap/	Példány szám
1./	1956.II.10.	Kessler H.	Bertalan K.	25+/6/	100
2./	1956.VI.27.	Kessler H.	Radó Denise	32	100
3./	1957.I.2.	Kessler H.	Bertalan K.	28	100
4./	1957.VI.18.	Bertalan K.	Maucha L.	48	100
5./	1958.III.?	Maucha L.	Bertalan K.	49	100
6./	1959. X.?	Maucha L.	Bertalan K.	41	80
7./	1959.X.21.	Balázs D.	Bertalan K.	49	200
8./	1959.XI.17.	Balázs D.	Neppel F.	34	280
9./	1959.XII.2.	Balázs D.	Bertalan,Neppel	46	300
10./	1960. I.6.	Balázs D.	Bertalan,Neppel	58	350

T Á R G Y M U T A T Ó

A cikkek után első helyen a Tájékoztató füzetének fentebbi sorszámát közöljük, a kettőspont után pedig a lapszámot /f-függelék/.

Beköszöntők - megnyitók - székfoglalók

Beköszöntő /Kessler/ 1:1. Elnöki megnyitók /Dudich/ 7:5-8.
Beköszöntő /Barátosi/ 7:1-3. Elnöki székfoglaló /"/ 10:11-13.

Ankétok - közgyűlés

Miskolci ankét /1955/ 1:f.2. Budapesti ankét /1959/ 7:4-26.
Jósvafői ankét /1956/ 3:1-10. Az 1959.évi an.anyagából 8:11-17.
Budapesti ankét/1957/ 5:3-7. Az MKBT.1959.évi közgy. 10:1-14.

Nektrológok

Dr.Kadió Ottokár/Kessler./4:1-3. Dr.Gaál István/Kessler/ 5:1.

Szervezési ügyek

Miskolci ankét határozatai Bg.kut.csop-ok jegyzéke 1:5,
1:f6. Bg.kut.csopok munkaterülete 2:32.
MHT, KKBB munkarendje 1:2-4. MKBT cs-ok fontosabb adatai 7:40-41.
MKBT alapszabályai 8:1-5. Uj bg.kut.csop-ok /B.D./ 10:50.
MKBT ügyrendje 9:2-6.

Működési jelentések

Csop.beszámoló 1955-ről 1:f3-5. Kinizsi Sk Bg.kut.cs. /1958/ 8:13-15.
MHT, KKBB működése /Kessler/ 7:8-10. Kinizsi Liga /1958/ 8:15-17.
Műgy.csop./1957-59/ 7:11-18. Dorogi csop./1959/ 9:38-40.
Vörös Meteor /1957-59/ 7:18-21. MKBT ideigl.vez./1959/ 8:5-11.
Legfőbb Ügyész. /1958/ 8:11-12. Leél-Óssy S./1959/ 10:29-31.
Földr.Int./1958-59/ 8:12. MHT.Zsombolykut sz.o. /1958/ 10:40

Társulati élet

Klubestek...4:36, 9:44, 10:54. Társ.élet /1959.okt-ig/ 8:26-31.
Könyvtár fejlesztése 4:36. Társ.élet /1959.nov-ig/ 9:43-44.
Társ.élet /1959. aug-ig/ 7:42-47. Társ.élet /1959.dec-ig/10:53-55.

A karszt- és barlangkutató külföldön

Szovjetunió /Kessler/ 1:7, A Bolgár Szpeleológiai Társaság munkájáról /Balázs / 5:45-46.
Szlovákia /Szenes/ 2:11-13. Bulgária karsztjelenségei és karsztvidékei /Láng S./6:1-8.
Lengyelorsz./Kowalski/3:15-17.
Ausztria /Trimmel/ 4:26-29.

Nemzetközi kongresszusok

Az első nemzetközi barlangku- tató kongr./Kessler/	2:14-16.	Karsztkonferencia Moszkvában	2:26-28.
		II.nemzetk.bg.kut.kongr. /Jakucs/	7:21-26.

Nemzetközi kapcsolataink

Barlangkutatóink Csehszlo- vákiában /Jakucs/	3:11-14.	Lengyelországi nemzetközi bar- langkutató táborozás /Csekő/ 5:7-11.	
Az osztrák bg-kutatókkal folytatott tapasztalatcsere /Kessler/	4:30-31.	Lengyel barlangkutatók látoga- tása hazánkban /Csekő/	7:28-29.

Külföldi hírek - külföldi lapszemle

A Domicca felfedezésének 30. évfordulója /B.K./	3:26.	Külf.lapsz./Schönv./	7:31-33.
Külf.lapsz./Sch.L./	3:26-28.	Külf.lapsz./Sch.L./	8:21-23.
Külf.lapsz./Sch.L./	5:47-49.	Külf.h.és lapsz. /Balázs/	9:32-33.
Külf.lapsz./Csekő- Schönviszky/	6:36-41.	Külf.h.lapsz./Sch./	10:44-45.

Karszt- és barlang-dokumentáció

Dokum./I.rész//Bertalan/ 1:8-20.	Dokum.V./Bertalan/	6:12-27.
Dokum.II./Bertalan/	Dokum. VI./ " "	7:33-39.
Dokum.III. " "	Dokum. VII. " "	9:34-37.
Dokum.IV. " "	Dokum. VIII. " "	10:46-49.

Barlangkutatók módszertana

Állatgyűjtés a barlangokban /Dudich/.....	2:1-19.	Dokumentáció módszertana /Bertalan/	2:17-20.
A barlangok felméréséről /Tóth J./.....	5:20-25.	A trópusi karszt terminológiai problémái /Balázs D./	9:14-20.
A barlangrendszerek kimutatá- sáról /Maucha L./.....	5:13-20.	Kataszterezés módszertana /Bertalan/.....	1:14-15.
A cseppkövek korának megha- tározása rádiokarbon módszer- rel /Csekő Á./.....	5:26-27.	Kataszterezés módszer- tana /Betüjelek, számolás/ /Bertalan/.....	4:42-44.

Barlangkutatók technikája

Karbidlámpa, karbid, acetilén /Csók Rémo/.....	9:21-29.	Korrózió-álló felirat és jel- zótáblák készítése /Szilvássy Gy./.....	3:18-20.
Kötél, kötélhágcsó /Csók R./ 10:32-39.		Oxigénes légzőkészülék alkal- mazása barlangkutatóknál /K.H./.....	1:21-22.
Barlangkutatói robbantások /Balázs D./.....	6:27-32.	Tapasztalataim a lengyel bar- langkutatók felszereléséről /Csekő Á./.....	5:11-13.
Üreges töltet alkalmazása a barlangkutatókban /Fejérdy/ 8:8-10.		Földalatti tábor a kutatás szolgálatában /Holly-Maucha/ 2:28-31.	
Fluoreszcein előállítás karszt- vizek földalatti útjának jel- zésére /Pályi Gy./	8:6-7.		

Bibliográfiák

Bibliográfia /1955/	1:8-13.	Szemelvények az 1945-59. közötti időszak bg.-tani szakirodalmából /B.K./.....	7:34-35.
Pótlások /1955/	4:37-40.	Szemelvények dr. Gaál István irodalmi munkásságából /B.K./	5:1-3.
Kiegészítések /1955/	9:35-37.		
Dr. Kadic O. tudományos és népszerű dolgozatai	4:4-25.		

Előadások jegyzéke

Előadások /1955/.....	1:17-20.	Előadások /1956/ /Radó-Mauchá/	
Előadássorozat /tanfolyam/			5:40-42.
1956-ban.....	1:24; 2:26.	Kiegészítés fentéhez /B.K./	6:24-25.
		Előadások /1957/B.K./	6:25-27.

Ismertetések

2:21-23, 3:23-24, 4:41, 7:39, 8:31.

Adatok Magyarország barlangkataszteréhez

Magyarországi barlangok száma és méretei /táblázat/	1:16.	Barlangok a csővári Várhegy oldalában /Dénes-Szentes/...	5:35-36.
Magyarország nem karsztos eredetű barlangjai /Bertalan/	6:13-21.	Karsztjelenségek a csővári rögcsoportban /Ozoray-Láng/	5:36-37.
Két mátrai sziklaüreg /Ozoray/	4:44-45.	Nógrádi bazaltüregek /Ozoray/	5:37-40.
AAGerecsei Nagy Somlóhegy barlangjai /Láng G./	4:45-48.	Börzsönyi üregek /Ozoray/	6:22-24.
A pálvölgyi kőfejtő kisebb barlangjai /Láng G./	5:31-33.	Néhány adat a bakonyi barlangok ismeretéhez /Herend, Nemesvámos, Német-bánya, Tapolcai határának barlangjai/ /Bertalan/	7:36-39.
A Kissomlyói bg. /Holly I./	5:33-35.		

Barlangok /fentiekén kívül/

Abaligeti-bg.	10-41-42.	Rókahegyi bg. felfedezése	8:18-19.
Baradla	8:19-20, 10:15-19, 4:32-33.	Sopronkörnyéki bg.-ok	2:25, 5:28-31.
Béke bg.	8:20.	Szabadság-bg.	1:23, 4:35, 9:41-42.
Börzsönyi Rózsabánya bg.-ja	2:24.		10:42.
Jangsói Piljendung bg.-jai	10:20-28.	Szemlőhegyi-bg.	3:25-26, 4:34, 5:47, 6:33, 10:51.
Kossuth-bg.	1:25.	Szoplaki Ördöglyuk	9:7-13.
Kunguri jégbarlang	6:10-12.	Teresztenyei-bg-rendszer	5:46.
Lengyel- v. Mammut-bg.	3:21, 6:35.	Vass Imre-bg.	1:22, 4:35-36, 5:43-45, 7:11-18, 9:40,
Lóczy-bg.	10:46-49.		
Mátyáshegyi bg.	9:30, 10:43.		
Mészégető zomboly	6:8-10.		
Miskolc-Tapolcai bg.-fürdő	7:26-28.		

Költemények

A Föld igazgyöngye /Scher B./ 9:1. Baradla /Berecz L./...10:52.

Szerkesztőségi közlemények

Kérjük íróinkat, levelezőinket, hogy a jövőben közlésre szánt írásaikat két gépelt példányban küldjék be szerkesztőségünkbe. A gépelésnél kettes sortávolságot alkalmazzanak.

Kéziratokat nem adunk vissza.

x X x

Megkaptuk, de technikai okok miatt áprilisi számunkban nem közölhattük a következő cikkeket:

Szilvássy Gyula: A Rókahegyi új barlang.

Dr. Dénes György: Milyen hosszú a Baradla?

Dr. Leél-Össy Sándor: A Tinnei-hévízes barlang.

" " " : A Kőhegyi mésztufa hasadékbarlang a Gerecsében.

Szerkesztőség

H e l y e s b i t é s

Tájékoztatónk 1960. január-februári számában közöltük Ozoray György: "Nemkarsztos üregek genetikája magyarországi példák alapján" című cikkét. A közlésben - leírási hibák folytán - több értelemzavaró tévedés fordul elő. Ezek a következők:

5. oldalon e./ pontban: "Hőkiterjedési együtthatóval bíró..." helyett helyesen: "Nagy hőkiterjedési együtthatóval bíró..."

9. oldalon 18. sorban: "A már említett Kiskő" helyett helyesen: "A mátrai Kiskő"

12. oldalon alulról a 12. sorban: "...részbarlangok" helyett helyesen: "...résbarlangok."

13. oldalon 12. sorban: "andezitüregek anyagjai" helyett helyesen: "andezitüregek agyagjai".

A hibákért olvasóink és a szerző szives elnézését kérjük.
Szerkesztőség

T A R T A L O M

Tizenöt év.....

Irta: dr. Dudich Endre, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat elnöke	137. old.
Glinka F.N. 1806. évi leírása az Aggteleki- barlangról. Fordította: dr. Tardy Péter	139. "
Eddig és nem tovább - Vass Imre nyomdokain a Baradlában Irta: Putz Gizella	144. "
A nádásbérci Agyagpala-zsomboly Irta: Horváth Sándor	148. "
Kötél, kötélhágcsó /IV.rész/ Irta: Csók Rémo	150. "
Uj kiépített szakasszal bővült a Baradla. /Közlemény/ Irta: dr. Jakucs László	158. "
Uj barlangtérképjelek ismertetése Irta: Kósa Attila	159. "
Magyar barlangok idegenforgalma 1950-59. években Összeállította: Balázs Dénes	162. "
<u>Barlangkutató csoportjaink életéből</u>	
Kinizsi Barlangkutató Csoport felhívása	164. "
Barlangkutatósi hírek Feltörték a Mátyást! /D-i/ Ujból felfedezték a Szoplaki Ördög- lyukat /B.D./ Barlangridadó Budapesten	165. " 165. " 166. "
Kutatási eredmények - kutatási tervek "Felszabadulási műszak" Teresztenyén /dr. Dénes György/ Expedíciós előkészületek /Balázs D./ Pénzpataki-expedíció /B-s/	167. " 168. " 169. "

./.

Társulati élet

A MKBT rendezvényei 1960. május-június hóban /B.J./	170. old.
A MKBT. 1960. április 11-én megtartott választmányi ülésének fontosabb határozatai /B.D. - B.J./	173. "
Barlanglátogatásokkal kapcsolatos tudnivalók /D-i/	177. "
Megalakult a MKBT.Szakkönyvtára! /B.D./	178. "
Társulatunk taglétszáma /B-s/	180. "
A MKBT. Okt. és Prop.Bizottságának közleménye /dr. D.Gy./	181. "
Tájékoztatónk régebbi számainak áttekintése Összeállította: dr.Bertalan Károly	182. "
<u>Szerkesztőségi közlemények</u>	189. "
<u>Helyesbítés</u>	189. "

I N H A L T S A U S Z U G

Fünfzehn Jahre . . .

Aus Anlass der 15. Jahreswende Ungarns Befreiung würdigt dr.Endre Dudich, der Vorstand des Vereines für Karst- und Höhlenforschung die Erfolge der letzten 15 Jahre mit besonderer Rücksicht auf die Karst- und Höhlenforschung. Seite 137.

F.N.Glinkas Beschreibung der Aggteleker-Höhle aus dem Jahre 1806.

Der russische Dichter Fjedor Nikolaevics Glinka, ein Organisator der dekabristischen Revolution bereiste in den Jahre der napoleonischen Kriege Ungarn. Seine Reiseerlebnisse wurden 1815 in Buchform herausgegeben. Wir geben einen Auszug über den Besuch in der Aggteleker Höhle der von dr.P.Tardy übersetzt wurde. " 139.

"Bis daher und nicht weiter"- Auf den Spuren Imre Vass' in der Baradla.

Die Forscherin Gisella Rtz rechnete auf Grund alter Aufzeichnungen genau aus, bis zu welcher Stelle Imre Vass, der berühmte Forscher der Aggteleker Höhle seiner Zeit im Hauptgang gelangen konnte. Die genauen

Untersuchungen rechtvertigten ihre Berechnungen und sie fand schliesslich an einer Felswand die eigenhändige Aufzeichnung Imre Vass' aus dem Jahre 1821: "Bis daher und nicht weiter". Seite 144.

Der Tonschiefer-Schacht am Nádasbérc.
Von Sándor Horváth

Der beschriebene Schacht liegt im Südteil der Bükk-Gebirge. Im Laufe des fortschreitenden Einsturzes^c Höhlendecke bildete sich der Schacht im den Kalkstein deckenden Tonschiefer weiter und öffnete sich schliesslich auf der Erdoberfläche. " 148.

Seil, Seilleitern. /IV. Teil/ Von Rémo Csók.

Es werden die Sicherungsmethoden und die verschiedenen Anwendungsmöglichkeiten des Seiles bei Höhlenfahrten beschrieben. " 150.

Neue Zeichen auf Höhlenplänen. Von Attila Kósa.

Es werden die von den jugoslawischen Höhlenforscher gebrauchten Zeichen bei Höhlenplänen beschrieben. Nachstehend macht der Verfasser Vorschläge über die Anwendungsmöglichkeit der Zeichen, sowie ihre Änderungen für ungarische Verhältnisse. " 159.

Der Fremdenverkehr der ungarischen Höhlen in den Jahre 1950-59. von Dénes Balázs.

In den letzten 10 Jahren besuchten ca. 1.2 Millionen Besucher die für den Fremdenverkehr erschlossenen Höhlen. Im Jahre 1950. besuchten unsere Höhlen nur 25.000 Personen, im Jahre 1959 waren es schon über eine viertel Million. " 162.

Aus dem Leben unserer Forschungsgruppen " 164.

Vereinsleben.
Verzeichnis der in den Jahren 1956-1959 in unserem Nachrichtenblatt erschienenen Artikel. " 182.